

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE’DE HOMEOPATİNİN UYGULANABİLMESİ
İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ**

MELTEM KURTSAN

**DANIŞMAN
PROF. DR. AFİFE MAT**

**FARMAKOGNOZİ ANABİLİM DALI
FİTOTERAPİ PROGRAMI**

İSTANBUL-2019

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAYI

İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Eczacılık Fakültesi Farmakognozi Anabilim Dalı Fitoterapi Yüksek Lisans Programı 2701080136 numaralı öğrenci Meltem KURTSAN tarafından Prof.Dr.Afife MAT'ın danışmanlığında hazırlanan **“Türkiye’de Homeopatinin Uygulanabilmesi İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi”** başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 06/08/2019 tarihinde yapılan Tez Savunma Sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Prof.Dr. Afife MAT

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmakognozi Anabilim Dalı

Jüri

Dr.Öğr.Üyesi Burcu ŞEN UTSUKARÇI
İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmakognozi Anabilim Dalı

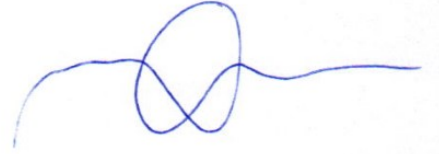
Jüri

Dr.Öğr.Üyesi Vildan SEYHAN
Biruni Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmakognozi Anabilim Dalı

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Meltem Kurtsan

İTHAF

Tıbbi ve aromatik bitkilere kendini adayan, eczacı olduktan sonra Otacı markasını yaratan, beni doğa ile barışık büyüten, eczacı olmam için bana ilham veren babam Eczacı Niyazi Kurtsan ve annem Eczacı Meral Kurtsan'a ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimim sırasında önce arkadaşım sonra asistanım olan, mezun olduğum okuluma yıllar sonra dönerek yüksek lisans yapmam için beni teşvik eden, sevgili tez danışmanım Prof. Dr. Afife Mat'a; hocalarım Prof. Dr. Nurhayat Sütlüpınar, Prof. Dr. Filiz Meriçli, Prof. Dr. Ali Hikmet Meriçli, Prof. Dr. Aynur Sarı ve fakültemizin tüm Farmakognozi kürsüsü öğretim görevlilerine; akıl yaşta değil baştadır dedirten, benden çok genç olmasına rağmen bilgi birikimi ile yüksek lisans yolculuğumda bana destek olan Homeopat Eczacı Dr. Öğr. Üyesi Burcu Şen Utsukarçı'ye, homeopatiyi bana sevdirek Medipol Üniversitesi'nde eğitim almama ve böylece Homeopat Eczacı olmama vesile olan Homeopati Derneği Başkanı Dr. Günnur Başar'a çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	II
BEYAN.....	İİİ
İTHAF.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED. İV
TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ.....	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	X
SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
ÖZET	XII
ABSTRACT.....	Xİİİ
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	2
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	4
4. BULGULAR.....	5
4.1. Homeopatinin Tarihi	5
4.2. Homeopatinin Prensipleri	6
4.3. Dünya İlaç ve Homeopati Pazarının Durumu ve Büyüklüğü	8
4.4. Dünyada GETAT ve Homeopati Genel Durumu.....	14
4.4.1. Hindistan	18
4.4.2. ABD	18
4.4.3. Almanya	19
4.4.4. Fransa	19
4.4.5. İngiltere	20
4.4.6. Danimarka	20
4.4.7. Çek Cumhuriyeti	20
4.4.8. Belçika	20
4.4.9. Avusturya	21
4.4.10. İtalya.....	21
4.4.11. İsviçre.....	21
4.5. Homeopatik İlaçlar.....	22
4.5.1. Homeopatik İlaç Onayı	22

4.5.2. Homeopatik İlaçlarla İlgili Genel Bilgiler	22
4.5.3. Homeopatik İlaçların Hazırlanması	23
4.6. Dünyada Homeopatik İlaç Üreticileri	26
4.6.1. BOIRON	26
4.6.2. HELIOS	26
4.6.3. DHU	27
4.7. Dünyada Homeopati Eğitimi	27
4.7.1. Kitaplar	27
4.7.1.1. The Organon of the Healing Art- Samuel Hahnemann.....	27
4.7.1.2. Synthesis Repertorium Homeopathicum Syntheticum- Frederik Schroyens:	27
4.7.1.3. Repertory of the Homeopathic Materia Medica- Dr. James Tyler Kent.....	28
4.7.1.4. Boericke's New Manual of Homeopathic Materia Medica with Repertory- William Boericke	28
4.7.2. Geliştirilen Bilgisayar Uygulamaları:	28
4.7.2.1. Snergy Homeopathic	28
4.7.2.2. Radar	28
4.7.2.3. Hompath	29
4.8. Eğitim Materyalleri	29
4.8.1. Farmakope	29
4.8.2. Materia Medica	29
4.8.3. Repertory	29
4.9. Uluslararası Homeopati Dernekleri ve Kongreler	30
4.9.1. Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis (LMHI)	30
4.9.2. ECH - The European Committee for Homeopathy	30
4.9.3. ECCH - European Central Council of Homeopaths	31
4.9.4. ECHAMP - European Coalition on Homeopathic & Anthroposophic Medicinal Products.....	31
4.9.5. BHA – British Homeopathic Association	31
4.10. Türkiye’de Homeopati	31
4.10.1. Yönetmelikler.....	31
4.10.2. Dernekler	33
4.10.3. Eğitimler.....	34

4.10.3.1. Sertifikalı Eğitimler.....	34
4.10.3.2. Türkiye’deki Üniversitelerde Homeopati Eğitimleri	35
4.10.4. Homeopatik İlaçlarda Türkiye Bitkilerinin Olanakları.....	35
5. TARTIŞMA	40
KAYNAKLAR	40
HAM VERİLER	44
FORMLAR	45
ETİK KURUL KARARI	46
PATENT HAKKI İZNİ	47
İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI.....	48
ÖZGEÇMİŞ	49

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4-1: Ülkelere Göre Homeopati Düzenlemeleri.....	12
Tablo 4-2: Ülkelere Göre Homeopati Düzenlemeleri.....	12
Tablo 4-3: Bitkisel Remedi kaynakları ve Türkiye’de Yayılışı.....	36

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4-1: Dünya İlaç Harcamaları ve 2019-2023 Yılları Arasındaki Tahminler.....	8
Şekil 4-2: Homeopatinin Ülkelere Göre Kullanım Sıklığı	9
Şekil 4-3: Homeopatinin Ülkelere Göre Yasal Olarak Tanınırlığı	10
Şekil 4-4: Homeopati Haritası.....	11

SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ

AB- Avrupa Birliği

BHA – British Homeopathic Association- İngiliz Homeopati Derneği

CAMBRELLA- European Research Network for Complementary and Alternative Medicine – Avrupa Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Araştırma Ağı

ECCH- European Central Council of Homeopaths – Avrupa Merkezi Homeopat Konseyi

ECH – The European Committee for Homeopathy – Avrupa Homeopati Komitesi

ECHAMP- European Coalition on Homeopathic&Anthroposophic Medicinal Products – Avrupa Homeopatik&Antroposofik Tıbbi Ürünler Koalisyonu

FDA-Gıda ve İlaç İdaresi (Food and Drug Administration)

GETAT-Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp

HAHMC- Hellenic Association of Homeopathic Medical Cooperation – Yunanistan Homeopatik Tıbbi Dayanışma Derneği

HPCUS- Amerika Birleşik Devletleri Homeopatik Farmakopesi Sözleşmesi

HPUS- Amerika Birleşik Devletleri Homeopatik Farmakopesi

LMHI- Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis – Uluslararası Liga Medicorum Homeopati Organizasyonu

OTC-Over The Counter

ÖAK- Austrian Medical Council – Avusturya Tıp Konseyi

TİTCK-Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

ÖZET

Kurtsan, Meltem (2019). Türkiye’de Homeopatinin uygulanabilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmakognozi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Anahtar Kelimeler: Homeopati, Türkiye’de Homeopati, Homeopatinin tarihi, Homeopatinin kullanımı, Homeopatinin ruhasatlandırılması, Homeopati eğitimi

“Homeos – benzer”, “pathos’- hastalık” kelimelerinden oluşan homeopati, hastalıkları bütünsel olarak (fiziksel, duygusal ve zihinsel) ele alarak tedavi eden bir tıp sistemidir. Homeopatik ilaçların kullanımı dünyada giderek artmakta ve günümüzde Avrupa ülkeleri ile sınırlı kalmayıp Asya ülkelerinde, Kuzey ve Güney Amerika ülkelerinde de geniş kullanım alanı bulmaktadır. Gelişmiş ülkelerin hemen hepsinde sağlık sistemi içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Türkiye’de TBMM’in 17.05.2012 tarihli Genel Kurul’unda görüşülerek kabul edilen 6308 numaralı “Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun ile Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birlikte homeopatik tıbbi ürünlerin eczanelerde satılacağı hükmü yürürlüğe girmiştir.

Sağlık Bakanlığı tarafından sertifikalı eğitim alanı olarak kabul edilen Homeopati Eğitim Standardı 02/10/2015 tarihinde 844 sayılı onay ile yürürlüğe girmiştir.

Bu olumlu gelişmelere rağmen henüz Türkiye sağlık sistemi içerisinde yaygın uygulanmaya başlanmamıştır. Avrupa Birliği ve Dünya ülkelerinde homeopatinin nasıl uygulanmakta olduğu detaylı olarak incelenmiş, bu konuda çalışmakta olan dernekler listelenmiştir. Homeopatinin Türkiye’de uygulanabilmesi için tüm paydaşların yararlanabileceği bir yol haritası oluşturulmuştur.

ABSTRACT

Kurtsan, M. (2019). Determining the needs for applying Homeopathy in Turkey. İstanbul University, Institute of Health Science, Department of Pharmacognosy, Masters Thesis. İstanbul.

Key Words: Homeopathy, Homeopathy in Turkey, History of Homeopathy, Homeopathy Practice, Registrations of Homeopathy, Homeopathy Education,

Homeopathy is a holistic approach (physical, emotional and mental) medicinal system, derived from two words, ‘homeos / similar’ and ‘pathos / illness’. Homeopathic remedies are being increasingly used in European countries, as well as in Asian, North and South America countries. Homeopathy is a well-recognised medicine in developed countries worldwide.

Recently, a new regulation signed by Turkish government, on the date of 05.17.2012, the Turkish Parliament signed the #6308 law, allows Homeopathic remedies and products can be sold in pharmacies .

Homeopathic Educational Standards are accepted by Ministry of Health with the approval number #844 on the date of 10/02/2015.

Inspite of these positive improvements homeopathy is not used in Turkish Health System yet. Homeopathy regulations and applications in European and other countries in the world are examined and the associations which are working on homeopathy are listed. The road map is presented in order to apply homeopathy in Turkey.

GİRİŞ VE AMAÇ

Yaklaşık 230 yıl önce kullanılmaya başlanan homeopati Dünya Sağlık Teşkilatı'nın verilerine göre bugün dünyada klasik tıptan sonra yaygın şekilde kullanılmakta olan bir tedavi sistemidir.

Homeopati bütünsel bir şifalandırma sistemi olup sadece hastalık belirtilerini ortadan kaldırmakla kalmaz; hastayı fiziksel, zihinsel ve ruhsal açıdan ele alarak bütün sorunlarını gidermeyi hedeflemektedir.

Allopati dediğimiz ve bugün dünyada en çok uygulanan sistem olan klasik tıp, hastalıkları karşıt etkideki ilaçlarla tedavi ederken homeopati, hastalıkları benzer etkideki ama dilue edilmiş ve potenslenmiş ilaçlarla tedavi etmektedir.

Homeopati bugün Avrupa ülkeleri, ABD, Hindistan, Brezilya, Avustralya'nın da içinde olduğu seksenden fazla ülkede uygulanan milyonlarca kişinin yararlandığı yan etkisi gözardı edilecek kadar az olan ve düşük maliyetli olmasına rağmen etkili bir tedavi sistemidir.

Modern tıp ya da klasik tıp akut hastalıklarda ve cerrahi gerektiren hastalıklarda başarılı olmasına rağmen özellikle kronik hastalıklarda yetersiz kalmakta; ilaçların yan etkileri hastaları zorlamakta ve tedavi masrafları ülkelerin sağlık harcamalarını aşırı derecede yükseltmektedir.

Homeopatinin birçok karmaşık vakada olumlu sonuçlar vermesi ve üstelik bunu hasta başına çok cüzi tutarlar ile başarması hem hastaların hem de ülkelerin arzu edeceği bir durum olmasına rağmen mevcut düzende süregelen yüksek sağlık gelirlerini kaybetmek istemeyen tarafların karalama kampanyalarına maruz kalmaktadır.

Türkiye'de Sağlık Bakanlığı tarafından homeopati eğitimi konusunda standart uygulamaya konulmuştur. Homeopatik tıbbi ürünler ruhsatlandırma yönetmeliği taslağı da hazırlanmış ve tarafların görüşlerine açılmıştır.

Bu tezin amacı homeopatiyi yıllardır uygulamakta olan ülkelerin durumlarını inceleyerek özetlemek ve henüz yolun başında olan Türkiye'nin yol haritası önerisi niteliğinde bir kaynak belge oluşturmaktır.

1. GENEL BİLGİLER

Homeopati temelleri 18. yüzyıla kadar uzanan, alternatif tıp yöntemlerinden birisidir. Homeopatinin temel prensibi ‘benzer benzeri tedavi eder’ ilkesidir. Hastalığa sebep olan bir etken aynı zamanda hastalığı tedavi de edebilir düşüncesi homeopatinin temel felsefesidir. Homeopatik remediler de bu düşünceden hareketle hazırlanmaktadır. Remediler bitki, hayvan, mineral, mikroorganizma gibi kaynaklardan elde edilmektedir. Elde edilen homeopatik etken madde çok fazla miktarda seyreltilmekte ve solüsyondaki etken madde miktarı günümüzdeki modern herhangi bir analiz yöntemiyle tespit edilemeyecek kadar düşük bir düzeye inmektedir. Kimyasal olarak ifade edilecek olursa Avogadro sayısının bile altındaki bir düzeye inen etken madde homeopati prensiplerine göre çok daha fazla da seyreltilebilmektedir. Bu amaçla Türkiye’de yetişen çeşitli bitkiler de homeopatik ürün elde etmek amacıyla kullanılmaktadır.

Homeopati birçok ülkede yasal düzenlemelere tabidir. Uluslararası organizasyonların da homeopati ile ilgili düzenleme kararları vardır. Örnek olarak AB birtakım düzenlemeler önermiştir ancak yerel kararlar ülkelere bırakılmıştır. AB’nin düzenlemelerinde homeopati meslek olarak tanımlanmıştır. Homeopatinin kullanılmasına paralel olarak bazı şirketler de homeopatik ilaç üretimi yapmaktadır. Yerel üreticiler olmakla birlikte şirketler de üretim yapmakta ve dünyanın birçok ülkesinde bu ürünler satılmaktadır.

Homeopati eğitimleri ülkelerde dernek çatısı altında, üniversitelerin kurduğu merkezlerin açtığı kurslarla veya üniversitelerin eczacılık fakültelerinin müfredatları kapsamında verilmektedir. Bu eğitimlerde kitaplar, farmakopeler ve bilgisayar uygulamaları kullanılmaktadır.

Dünyada ve Türkiye’de homeopati eğitimleri veren birçok dernek bulunmaktadır. Dernekler, eğitim yapıp sertifika vermektedir. Bazı ülkelerde sınav yapıp başarılı olunması halinde başarılı kişiye homeopat ünvanı verilmektedir.

Çeşitli Avrupa ülkelerinde homeopati uygulanan bir yöntemdir. Dolayısıyla da remediler çeşitli hastalıklarda doktor veya homeopatlar tarafından hastalara verilmektedir. Almanya’da doktorlar ve Heilpraktikerlerin homeopati uygulamalarına izin verilmektedir. Fransa’da üniversitelerin lisans ve lisansüstü programlarında homeopati eğitimi verilmekte ve bazı hastaneler hastalarına homeopatik tedavi sunmaktadır. Fransa’da halkın %40’ı homeopatik ilaç kullanmaktadır. Homeopatik

ilaçlar Fransız hekimlerin yüzde 39'u tarafından reçetelendirilmektedir. Homeopati eğitimi 6 tane Fransız tıp okulunda, 4 veterinerlik fakültesinde ve tüm eczacılık fakültelerinde verilmektedir. Türkiye'de ise buna karşılık homeopati sadece eczacılık fakültelerinde bir ders kapsamında lisans düzeyinde verilmektedir. Ayrıca dernekler de eğitim vermektedir.

Türkiye'de homeopati ile ilgili yasalar 2012 yılından başlayarak yayınlanmaya başlamıştır. Çıkan yasalarla T.C. Sağlık Bakanlığı sertifikalı homeopat yetiştirilmeye başlanmış ancak homeopatik tıbbi ürün ruhsatlandırma yönetmeliği çıkmadığından piyasada homeopatik ilaç bulmak mümkün değildir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Tezin hazırlanma sürecinde konuyla ilgili literatür taranmıştır. Literatürden elde edilen bilgiler tez içerisinde derlenmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Homeopatinin Tarihi

Homeopatinin temelleri 1755 ile 1843 yılları arasında yaşamış olan Alman tıp doktoru Christian Friedrich Samuel Hahnemann tarafından atılmıştır. Hahnemann Leipzig ve Viyana Üniversiteleri'nde tıp eğitimi almış ve Erlangen Üniversitesi'nden Doktor olarak mezun olmuştur (Kayne 2006). O zamanlar, tıp bilgisi genellikle Galen'in anlayışına dayandırılıyordu. Koşullar pek olumlu değildi; az şey biliniyor, doktorlar arasında, tedavidense, deneysel amaçları uygulamak eğilimi daha kabul görüyordu. Örneğin, hastadan kan akıtma (hacamat) gibi sonu ölümle bitebilen uygulamalar gelişigüzel yapılmakta, yeteri kadar test edilmemiş ilaçlar, hastalar üzerinde sorumsuzca kullanılmaktaydı. Hahnemann, bu durumunu şöyle belirtmiştir:

“Görev duyğum, acı çeken bir hastanın bilinmeyen patolojik durumunu bu bilinmeyen maddelerle tedavi etmeme izin vermiyordu. Bu şekilde bir katil olmak ya da hayata karşı suç işlemek durumu, bana korkunç geliyordu, o kadar korkunç ki, evliliğimin ilk yıllarında doktorluğu tümüyle bıraktım ve yalnız kimya ve çevirmenlikle uğraştım.”

Hahnemann, çeviri yaparken, 1790 yılında ünlü hekim ve kimyager İskoçyalı William Cullen'in “Treatise on Materia Medica” kitabıyla karşılaştı, burada cinchona (kinin)nın astringent (acı) bir madde olduğu için satmaya iyi geldiği fikrinden etkilendi. Başka astringent maddelerin bu etkisi olmadığını bildiği için, kendi üzerinde, bir kinin deneyi yapmaya karar verdi. Birkaç gün arka arkaya, günde iki defa, çok düşük dozda saf kinin aldı. Sıtmanın bilinen tüm semptomlarının (ateş, üşüme, titreme gibi) ortaya çıkışını ve belli bir süre sonra kendiliğinden kayboluşunu izledi. Bu Hahnemann'ın ünlü şifa prensibini ortaya atmasına neden oldu: ‘Sağlıklı bir bireyde bir dizi semptom üretebilen bir madde, aynı semptomlara sahip hasta bireyin tedavisi için kullanılabilir’ (Başar, 2018).

Homeopati kelimesi Yunanca benzer demek olan HOMOEIO ve hastalık anlamını taşıyan PATHOS kelimelerinden oluşan ve benzerlik ilkesine dayanan bir tedavi yöntemidir. Bu ilke Paracelsus ve Hipokrat tarafından tespit edilmişse de Hahnemann tarafından sistematize edilmiş ve prensipleri Organon adlı kitabında detaylı bir şekilde yazılarak oluşturulmuştur. Bu prensiplerin başında hastaya gerek tanı gerekse tedavi

sırasında zarar vermemek gelmektedir. Homeopatide hastanın zihinsel, ruhsal ve fiziksel hikayesine başvurulmaktadır. Bu nedenle homeopati bütünsel bir tedavi sistemidir. Homeopati özellikle kronik, psikolojik ve modern tıbbın hastalık olarak kabul etmediği ya da çare bulamadığı sorunlarda uygulanmaktadır. Homeopatide amaç bedene ihtiyacı olduğu enerjiyi yükleyerek onun kendi kendine iyileşme gücünü artırmaktır (Sahani 2007).

Hahnemann 50 yıl boyunca yüzden fazla ilacın denemesini yapmış ve oluşturduğu prensipleri “Tıp Sanatının Organonu” adlı kitabında yazmıştır. Homeopatlar tarafından Hahnemann’dan sonra Dr. Constantine Hering ve İngiliz Dr. James Kent homeopatiye en çok katkı sağlayan ve geliştiren bilim adamlarıdır (Gray 2000).

Homeopatide eczacılık; bütünsel yaklaşımı ve arkasındaki felsefesi nedeniyle farklılaşmaktadır. Tedavi, yaşamsal kuvveti harekete geçirmek için en ufak bir dozda en benzer ilacın kullanılmasına dayanmaktadır. Minimum doz, dinamizasyon ile elde edilmektedir. İlaç maddeleri sonsuz küçük parçalara bölündüğünde parçaların dinamik enerjisi ortaya çıkmaktadır. Tedavi etmek zorunda oldukları hastalık kuvvetinden sadece biraz daha büyük hale getirilen dinamik enerji sayesinde hastalıktan kurtulmak mümkün hale gelmektedir. Felsefi bir geçmişi olan homeopatinin hayati güç kavramı başka hiçbir tıp sisteminde bulunmamaktadır. Eczacılıkta homeopati ise dinamizm teorisine dayanmaktadır. Homeopatik ilaçlar, hammaddelerin dinamizasyon ya da potentizasyon adı verilen bir işlemle geçmesiyle hazırlanır. Böylece her maddenin içerdiği kendine özgü bilgi o maddenin potansiyelini açığa çıkartır ve homeopatik ilaca dönüşür (Owen 2007).

3.2. Homeopatinin Prensipleri

Hahnemann, tüm çalışmalarını ve homeopatinin prensiplerini ‘Organon’ adlı kitabında maddeler halinde toplamıştır. İlk basımı 1810 yılında, 6. ve son baskısı ise 1842 yılında yazılmıştır. Bu son baskı Klasik Homeopati Derneği tarafından 2009 yılında tercüme edilerek bastırılmıştır. Bu baskıya göre prensipler 291 paragraf altında toplanmıştır. Bugün, homeopatinin prensiplerinin tüm homeopatlar tarafından uygulandığı 6. baskısı, hastalıkta yaşam enerjisi kavramının önemini, potentizasyon yöntemi ile ilaçların hazırlanmasını ve bütünsel iyileşme fikrini benimsemesi açısından bir ilktir. (Hahnemann, 2009)

Bu prensipler arasında hekimlerin görevinin hastaya zarar vermeden hastayı hızlı, yumuşak ve kalıcı şekilde iyileştirme hedefi vardır. Hastalık durumu içsel yaşam gücünün dengesinin bozulmasıyla ortaya çıkmaktadır. Hastalanan yaşam gücünden dolayı oluşan tüm hastalık semptomları bölünmez bir bütündür. Halbuki modern tıpta hastalıklar aynı organizmanın hastalıkları olduğu halde birbirinden farklı uzmanlık alanından doktorlar tarafından ele alınmakta ve tedavi edilmeye çalışılmaktadır.

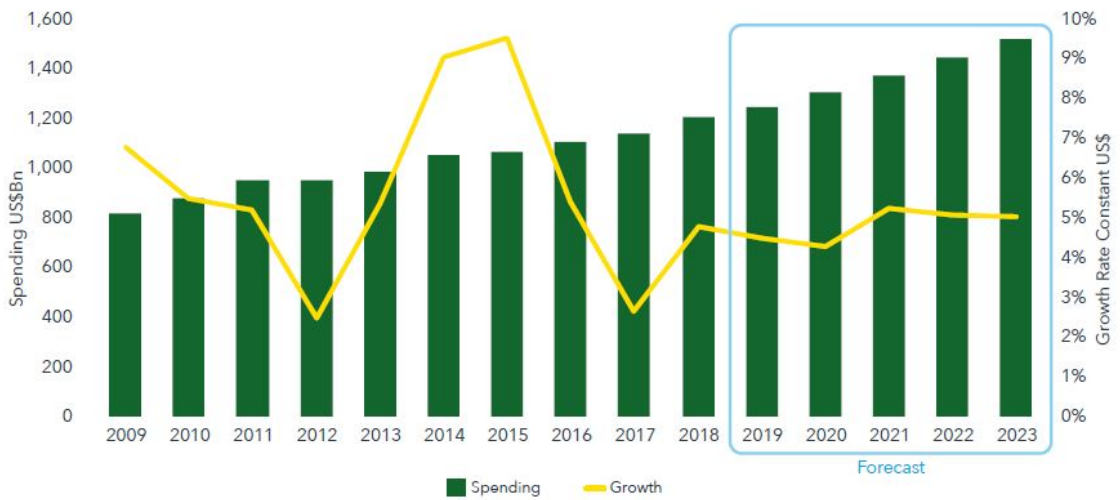
Homeopatide tedavi şekli kişiye özeldir. Hasta ile birkaç saat sürebilen ilk görüşme (anamnez) sırasında homeopat hastanın tüm hikayesi, hastalığın oluşmasına neden olan etkenleri, hastanın geçmişindeki ve ailesindeki sorunları ile kişisel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak için hastaya çeşitli sorular sormakta ve dikkatlice dinleyip not almaktadır. Homeopatın amacı hastanın tüm belirtilerine iyi gelecek tek bir remediye bulmaktır. Bu nedenle homeopatların homeopati prensiplerine ve Organon kurallarına vakıf olmaları; çok iyi ilaç bilgisine ve deneyime sahip olmaları gerekmektedir. Repertori binlerce semptomun kendine özgü tasnifi ile oluşturulmuş bir sözlüktür. Bu sözlük her semptomda en çok önerilen remedileri de belirtmektedir. Bugün bilgisayar ortamında, belirtilere göre hastaya en uygun ilacı tespit edebilen, homeopatlara yardımcı olan repertorizasyon programları bulunmaktadır. Ancak yine de homeopatın bilgisi ve deneyimi esastır (Başar, 2018).

Homeopat “*Benzeri Benzerle Tedavi Etme İlkesi*”ne göre sağlıklı bedende hastanın tüm hastalık belirtilerini gösteren ona en uygun olan remediye en uygun dozdaki formunu tespit ederek reçete etmektedir. Homeopatların tedavide kullandıkları remediler ya homeopatik ilaç üreticileri ya da eczanelerde homeopatik farmakopelere sadık kalınarak hazırlanan remedilerdir. Günümüzde Alman, İngiliz, Hindistan ve Amerika ve Fransız homeopatik farmakopeleri vardır. Homeopat hastayı düzenli aralıklarla görerek hasta tamamen iyileşene kadar giden süreci takip etmektedir (Başar, 2018).

Homeopatik tedavinin referans kaynağı olan “Materia Medica” tedavide kullanılan ilaçların kaynakları, özellikleri, kullanılış şekillerini konu almaktadır. Hahnemann döneminde 100 kadar homeopatik ilaç üzerinde çalışmıştır. Dünyanın çeşitli yerlerindeki homeopatlar tarafından bu ilaç denemelerine (proving) devam edilmiş ve bugün bu ilaç sayısı 3000’i aşmıştır (Başar, 2018).

3.3. Dünya İlaç ve Homeopati Pazarının Durumu ve Büyüklüğü

İlaç pazarı dünyanın en büyük birkaç pazarından biri olma özelliği taşımaktadır. Dünya ilaç pazarı 2017 yılında 1.1 trilyon dolardan 2018 yılında 1.2 trilyon dolara çıkmıştır. Bu rakamın 2023 yılına kadar 1.5 trilyon dolara çıkması beklenmektedir (Şekil 4-1).

Şekil 4-1: Dünya İlaç Harcamaları ve 2019-2023 Yılları Arasındaki Tahminler – IQVIA (2019)

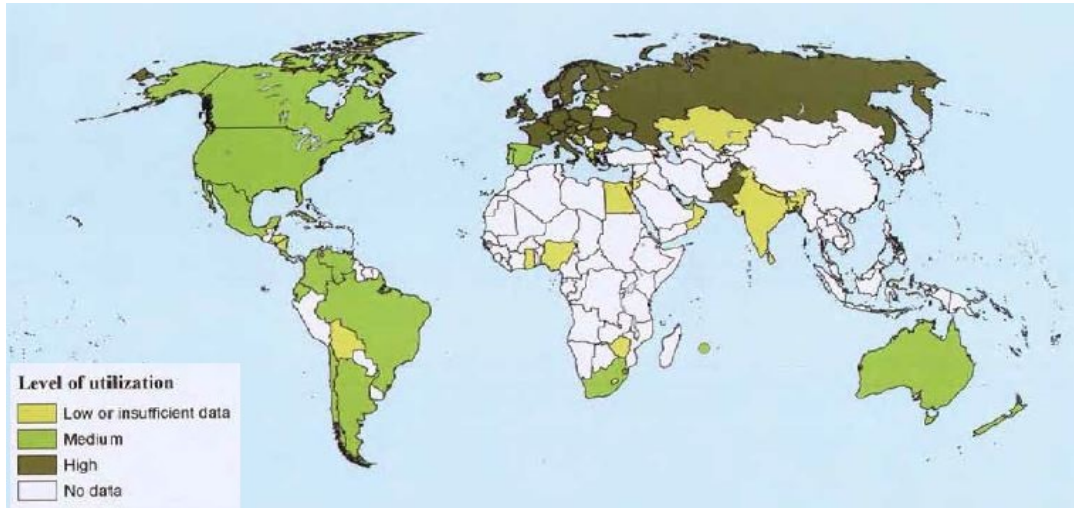
İlaç harcamalarının devlet bazındaki durumu incelendiğinde ABD'nin 2018 yılında 485 milyar dolar, Çin'in 137 milyar dolar, Japonya'nın 86 milyar dolar harcadığı görülmektedir (IQVIA Ocak, 2019). Bu rakamları oluşturan harcama kalemlerinin kapsadığı ilaçlar onkoloji, diyabet, otoimmün ilaçları gibi kronik hastalıkların tedavisinde kullanılan ilaçlardır. (IQVIA Nisan, 2019)

Türkiye de ilaç konusunda görece büyük bir pazar olarak görülmektedir. İEİS 2018 Temmuz raporuna göre Türkiye ilaç pazarı 2017 yılında 24,54 milyar TL'ye ulaşmıştır. Kutu bazında bakıldığında ise 2,22 milyar kutu satışı olmuştur. Raporda 2010 – 2017 yılları arasındaki ilaç pazar değeri kıyaslanmış ve 7 yılda 13,39 milyar TL'den 24,54 milyar TL'ye sıçrama olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kutu bazındaki artıştan da bahsedilmiş ve orada da 1.62 milyar kutudan 2,22 milyar kutuya yükseliş olduğu gösterilmiştir (İEİS 2018).

Buna karşılık homeopatik ilaç pazarı da dünya ticaretindeki yerini almıştır. WHO verilerine göre 2008 yılında Avustralya homeopatik ilaçlara 7,3 milyon dolar; Fransa ise 408 milyon dolardan fazla harcama yapmıştır. Ayrıca homeopatik ilaçlara Almanya 346 milyon ve İngiltere 62 milyon dolardan fazla harcama yapmıştır.. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki duruma bakıldığında 2007'de homeopatik ürünlere 2.9 milyar dolar harcandığı görülmektedir (WHO 2009).

Bugün Avrupa'da 100 milyondan fazla kişi yani yaklaşık %50'si homeopatiyi tedavi olarak kullanmaktadır. Avrupa Birliği'nde 20.000 veteriner ve diş hekimi ile 50.000 tıp doktoru homeopatiyi kullanmak üzere eğitim almıştır. İngiltere'de pratisyen hekimlerin %27'si homeopatik ilaçları reçetelendirmektedirler. Bu hekimler arzu eden hastalarına homeopatik tedaviyi bir seçenek olarak tavsiye etmektedir (Başar, 2018).

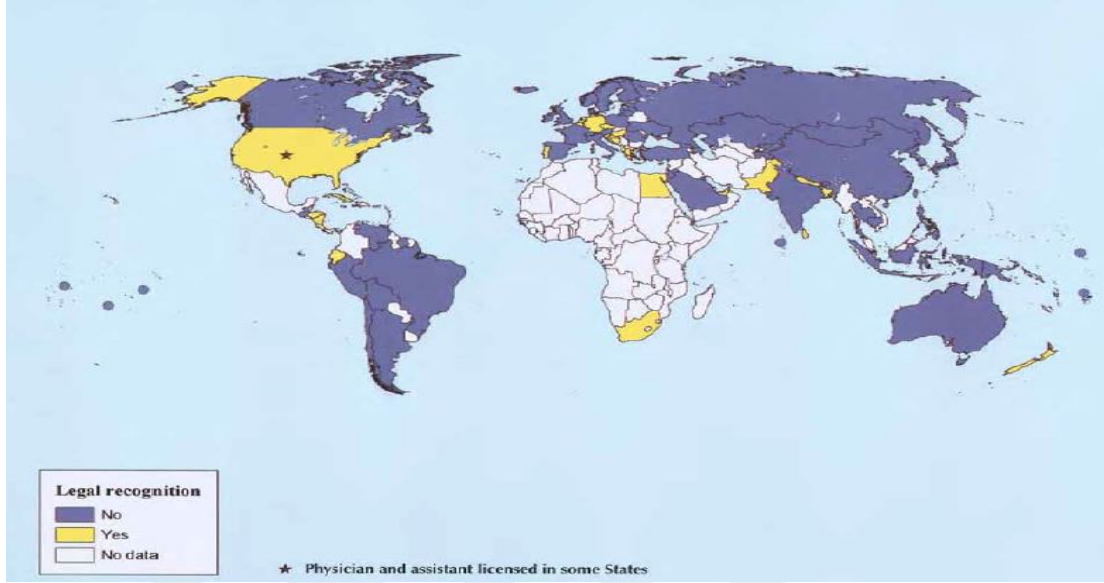
WHO geleneksel, tamamlayıcı ve alternatif tıbbın global atlası adlı raporunda dünyada homeopatinin kullanım sıklığını ifade eden verilerden hareketle hazırlanmış bir harita bulunmaktadır (Şekil 4-2).

Şekil 4-2: Homeopatinin Ülkelere Göre Kullanım Sıklığı – WHO (2005)

Homeopati bazı ülkelerde yasal bir zemin bulabilirken bazı ülkelerde ise yasal olarak tanınmamaktadır. WHO 2005'te yayımladığı geleneksel, tamamlayıcı ve alternatif

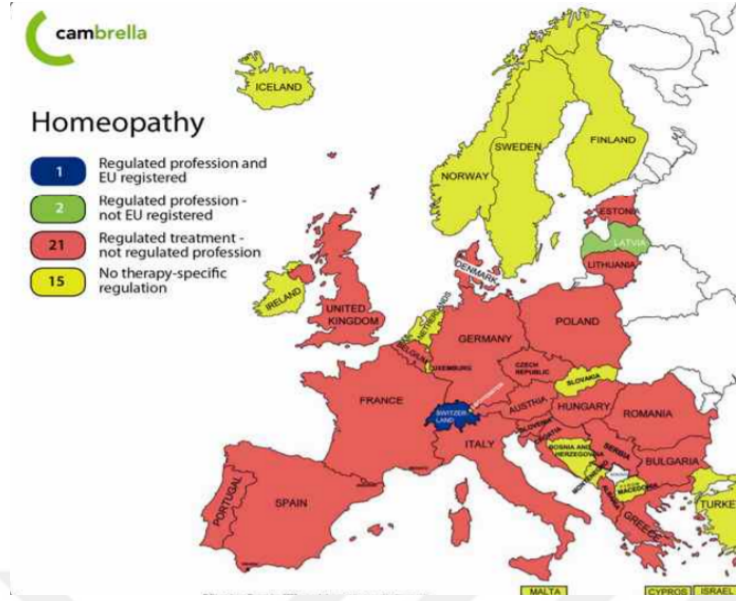
tıbbın global atlasında homeopatinin ülkelerdeki yasal olarak tanınırlığını gösteren bir haritayla bu konuda bir durum tespiti yapmıştır (Şekil 4-3).

Şekil 4-3: Homeopatinin Ülkelere Göre Yasal Olarak Tanınırlığı – WHO (2005)

Haritada (Şekil 4-4) dünyada homeopati uygulamalarının ülkelere göre dağılımı ve mesleki, yasal ve tedavi alanında düzenlemelerin bulunup bulunmadığı gösterilmektedir. Bu kategorilere uyan kaç adet ülke bulunduğu yanındaki sayılarla ifade edilmiştir:

- 1- Düzenlenmiş meslek ve AB tescili
- 2- Düzenlenmiş meslek ve AB tescili yok
- 21- Düzenlenmiş tedavi ve düzenlenmemiş meslek
- 15- Terapi yok ve spesifik düzenlemeler var.

Şekil 4-4: Homeopati Haritası – CAM (2012)

AB'nin ortak kuralları bulunmaktadır. Bununla birlikte yerel kararların uygulanması hükmü ülkelere bırakılmıştır. Aynı çalışmada bu ülkelerdeki homeopati düzenlemeleri listelenmiştir (Tablo 4-1). İki ülke (Letonya, Lihtenştayn) tablodaki diğer ülkelerden farklı olarak homeopati uygulamalarına ilişkin düzenlemeler yapmaktadır. 21 ülke ise homeopati tedavisini kendi kuralları ile düzenlemiştir. 15 ülkenin spesifik homeopatik tedavi düzenlemesi yoktur, ancak genel CAM veya diğer sağlık mevzuatı homeopatik uygulamaları düzenleyebilmektedir (Wiesener ve ark. 2009).

Tablo 4-1: Ülkelere göre homeopati düzenlemeleri – Wiesener ve ark. (2009)

Düzenlenmiş meslek ve AB tescilli	Düzenlenmiş meslek ve AB tescilsiz	Düzenlenmiş tedavi ve düzenlenmemiş meslek	Terapi yok
İsviçre	Letonya Lihtenştayn	Almanya Arnavutluk Macaristan Avusturya Belçika Bulgaristan Çek Cumhuriyeti Danimarka Estonya Fransa Hırvatistan İngiltere	Bosna Hersek Kıbrıs Finlandiya İzlanda İsrail Lüksemburg Makdonya Malta Karadağ Norveç İsveç

[illegible]

3.4. Dünyada GETAT ve Homeopati Genel Durumu

Homeopati WHO tarafından tanımlanan GETAT kategorisinde ele alınmaktadır.

Geleneksel Tıp: Geleneksel tıp köklü bir geçmişe sahiptir. Sağlığın korunması ve ayrıca fiziksel ve ruhsal hastalıkların önlenmesi, tanısı, iyileştirilmesi veya tedavisi için kullanılan, açıklanabilen veya açıklanamayan, farklı kültürlerle özgü düşünce, inanç ve deneyimlere dayanan bir bilgi ve uygulamalar bütünüdür (WHO 2013).

Tamamlayıcı Tıp: Tamamlayıcı tıp veya alternatif tıp terimleri, ilgili ülkenin kendi geleneği veya konvansiyonel tıp kapsamında yer almayan ve geçerli sağlık hizmeti sistemine tam olarak entegre edilmemiş çok çeşitli sağlık hizmetlerini ifade etmektedir (WHO 2013).

GETAT uygulamaları dünyada yaygın olarak kullanılmakta ve çeşitli nedenlerle değer görmektedir. Şubat 2013'te düzenlenen Güneydoğu Asya Ülkeleri Uluslararası Geleneksel Tıp Konferansı'nda, WHO Genel Direktörü Dr. Margaret Chan, *“Kalitesi, güvenilirliği ve etkililiği kanıtlanmış geleneksel ilaçlar bütün insanların tedaviye erişimini sağlama hedefine katkıda bulunmaktadır. Bitkisel ilaçlar, geleneksel tedaviler ve geleneksel tıp uygulayıcıları milyonlarca insanın sağlık hizmeti aldığı temel ve bazı durumlarda tek kaynaktır. Çoğu geleneksel ilacın satın alınabilirliği, sağlık hizmeti maliyetlerinin hızla arttığı ve neredeyse dünya geneline yayılan bir kemer sıkmanın yaşandığı bu zamanlarda söz konusu ilaçları daha cazip hale getirmektedir. Geleneksel tıp ayrıca sürekli artış gösteren bulaşıcı olmayan kronik hastalıklarla bir mücadele yöntemi olarak ön plana çıkmaktadır.”* demiştir. Geleneksel ve tamamlayıcı tıbbın talep edilme nedenlerinden bağımsız olarak, şüphesiz dünya genelinde geleneksel ve tamamlayıcı tıba karşı duyulan ilgi artmıştır (WHO 2013).

Homeopati geleneksel ve tamamlayıcı tıp kapsamında olduğu için WHO'nun bu konu ile ilgili geliştirdiği stratejiler homeopatinin geleceğini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle bu stratejiler homeopati açısından önem kazanmaktadır. WHO, 2002-2005 yıllarında geleneksel tıpla ilgili bir strateji belgesi oluşturmuştur. WHO ve üye devletleri; stratejinin şu anda aşağıda belirtilen çeşitli nedenlerle güncellenmesi ve geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir:

GETAT'ın Kabul Görmesi

Dünya genelinde kamu ve sağlık hizmeti tüketicileri GETAT'ı sağlık tercihlerine dahil etmeye devam etmektedir. Bu durum, üye devletleri kamuyu ve tüketicileri

tercihleri hakkında bilinçli kararlar verme konusunda desteklemeye mecbur kılmaktadır (WHO 2013).

GETAT'ın Ekonomik Önemi

GETAT sektörü, özellikle yüz yüze veya internet üzerinden alışveriş yoluyla satın alınan ürünlerde olmak üzere giderek büyümekte ve genişlemektedir. GETAT sektörü şu anda bazı ülkelerin ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, yaşanmakta olan mevcut global mali kısıtlamalar düşünüldüğünde, GETAT'ın sağlığın iyileştirilmesi, kendi kendine tedavi ve hastalıkların önlenmesi için kullanımı sağlık hizmeti maliyetlerini azaltabilmektedir (WHO 2013).

GETAT'ın Global Yapısı

Bir bölgede kullanılan GETAT ürünleri ve uygulamaları yerel sağlık hizmeti sunumunu desteklemek üzere dünyanın başka yerlerinde de kullanılmakta ve bu durum GETAT'ı gerçek anlamda global bir fenomen haline getirmektedir. Sektör güvenli ürünler ve uygulamaları belirleme ve bunlara erişimi destekleme üzerinde çalışmaya devam ettiği için bu durum üye devletler arasında farklı düzeyde bir işbirliği gerektirmektedir (WHO 2013).

GETAT Uygulamaları ve Uygulayıcılarına Yönelik Eğitim, Akreditasyon ve Düzenleme Düzeyleri

Giderek globalleşen bir dünyada insanlar yaşamak ve çalışmak için bir ülkeden diğer ülkeye özgürce gidebilmektedir. Bu trend göz önünde bulundurulduğunda mesleki tutarlılık ve güvenliliği sağlamak için GETAT uygulayıcılarının birbirleriyle daha iyi anlaşması gerekmektedir (WHO 2013).

GETAT Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerindeki Son Gelişmeler

WHO Geleneksel Tıp Stratejisi 2002-2005'in yayınlanmasından itibaren, organize bir sağlık hizmeti sunumu için teknik standart ve kılavuzlar geliştirilmesiyle birlikte GETAT hakkındaki mevcut bilgilerde önemli gelişmeler olmuştur (WHO 2013).

Fikri Mülkiyet

GETAT popülerleştikçe yerli insanların ve yerel toplumların fikri mülkiyet haklarını ve onların sağlık mirasını koruma gerekliliğiyle GETAT'a erişimin sağlanması ile araştırma, geliştirme ve inovasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi arasında denge sağlanması önem kazanmaktadır. Her türlü eylemde kamu sağlığı, inovasyon ve fikri mülkiyete ilişkin global strateji ve eylem planı takip edilmelidir (WHO 2013).

GETAT'ın Sağlık Sistemlerine Entegrasyonu

GETAT giderek daha fazla kabul gördüğü için, GETAT'ın sağlık sistemlerine daha yakından entegre edilmesi gerekmektedir. Politika yapıcılar ve tüketiciler GETAT'ın hasta deneyimini ve popülasyonun sağlığını nasıl iyileştirebileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Erişimle ilgili önemli sorular ile popülasyon ve kamu sağlığı sorunlarının ele alınması gerekmektedir (WHO 2013).

GETAT uygulamaları ülkeden ülkeye büyük bir değişkenlik göstermekte olup belirli uygulamalar (bazen yöntemler olarak anılır) konvansiyonel tıp kültürü, anlayışı ve erişilebilirliğine bağlı olarak farklı değerlendirilmektedir (WHO 2013). GETAT kullanım modelleri kültürel ve tarihi açıdan taşıdığı anlam ve düzenlemeler gibi bir dizi faktöre bağlı olarak Üye Devletler arasında değişkenlik göstermektedir. Kullanım modellerini incelemeye yönelik standart bir yöntem olmamasına karşın, insanların GETAT kullanma biçimleri üç genel modelle değerlendirilebilir. Bunlar Geleneksel tıbbın birincil sağlık hizmeti kaynağı olduğu ülkelerde kullanımı, kültürel ve tarihsel etkiler nedeniyle geleneksel tıp kullanımı, Tamamlayıcı tıp olarak GETAT kullanımı olarak sıralanabilmektedir. Son on yılda tüketicilerin kendi sağlıkları konusunda daha proaktif olmayı tercih etmesiyle birlikte bütün kullanım modelleri arasında kendi kendine tedavi amaçlı kullanımda bir artış olmuştur. Birçok tüketici “doğal demek güvenli demektir” varsayımıyla GETAT ürünleri ve uygulamalarına yönelmektedir ancak bu varsayım her zaman doğru değildir. Potansiyel maliyet tasarrufları kişilerin GETAT hizmetlerini tercih etmesinin önemli nedenlerinden biridir. Örneğin randomize bir kontrollü çalışma kapsamında boyun ağrısı için fizyoterapi, manuel terapi ve pratisyen hekim tedavisine yönelik bir ekonomik değerlendirme yapılmıştır. Sonuçlar manuel terapi grubunun fizyoterapi ve pratisyen hekim tedavisi grubuna kıyasla daha hızlı iyileşme gösterdiğini ve manuel terapinin toplam maliyetinin (447€) fizyoterapi ve pratisyen hekim tedavisi maliyetlerinin (1297€ ve 1379€) sırasıyla yaklaşık üçte biri düzeyinde olduğunu göstermiştir. Bu durum, manuel terapinin boyun ağrısı tedavisinde fizyoterapi veya

pratisyen hekim tarafından uygulanan tedaviden daha etkili ve daha düşük maliyetli olduğunu ortaya koymaktadır. Yakın zamanda yapılan başka bir çalışmada pratisyen hekimi tamamlayıcı ve alternatif tıp eğitimi almış olan hastalarda pratisyen hekimleri bu eğitimleri almamış olan hastalara kıyasla sağlık hizmeti maliyetleri ve mortalite oranlarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Daha az hastanede yatış ve daha az sayıda reçeteli ilaç maliyetlerin azalmasına neden olmuştur (WHO 2013).

GETAT uygulayıcıları geleneksel tıp uygulayıcıları, tamamlayıcı tıp uygulayıcıları, konvansiyonel tıp doktorları veya diğer sağlık mesleği mensupları olabilir. Düzenleme konusundaki farklı yaklaşımlar dünyadaki uygulayıcıların kesin sayısının belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Gelişmekte olan birçok ülkede, özellikle kırsal alanlarda olmak üzere getat uygulayıcıları topluluklarında sağlık hizmeti veren temel veya tek kaynaktır. Diğer ülkelerde GETAT uygulayıcıları eğitim/öğretim, ruhsat durumlarına vs. dayalı olarak birkaç kategoriye ayrılabilir. Örneğin Hindistan’da 785.185 ruhsatlı Ayurveda, Yoga ve Naturopati Unani, Siddha ve Homeopati (AYUSH) uygulayıcısı ve köylerde bulunan yaklaşık bir milyon geleneksel AYUSH topluluğu sağlık çalışanı olmak üzere iki farklı GETAT uygulayıcısı kategorisi mevcuttur. CAMbrella projesinden elde edilen sonuçlar da Avrupa Birliği’nde GETAT hizmetlerinin yaklaşık 160.000 hekim olmayan uygulayıcı ve 145.000 hekim uygulayıcı tarafından sağlandığını göstermektedir. GETAT sağlayıcılarının aldıkları eğitim/öğretim ülkelere göre değişiklik göstermektedir. Bazı ülkeler GETAT eğitimi ve öğretim programlarını üniversite düzeyinde sağlık profesyoneli müfredatı kapsamında uygulamaktadır. Diğer ülkelerde ise spesifik bir GETAT türüne yönelik yerleşik bir eğitim ve öğretim uygulaması mevcuttur (WHO 2013).

Homeopati, AB’nin düzenlediği meslek veri tabanındaki bir meslek olarak tescillenmiştir. Bu tescilleme ile ilgili kişiler “doğal sağlık pratisyeni” adı altında naturopat / homeopat ünvanlarını kazanmıştır.

3.4.1. Hindistan

Homeopati, günümüzde Hindistan'da allopati ve ayurvedadan sonra en popüler üçüncü tedavi metodudur.

Hindistan'da GETAT'la ilgili ulusal politika 1940'ta tanınmıştır. 1940'da ulusal yasa ve yönetmelikler yayımlanmış olup bunlar 1964, 1970 ve 1982 yıllarında güncellenmiştir. Ulusal program 1964 yılında yayınlanmıştır. Ulusal ofis, tıp ve homeopati bölümü, 1995 yılında Sağlık ve Aile Sağlığı Bakanlığı'nın bir parçası olarak kurulmuştur.

Bitkisel ilaçların ulusal düzenlemesi, 1940 yılında İlaçlar ve Kozmetik Yasası'nın yayımlanmasıyla başlamıştır. Bitkisel ilaçlarla ilgili yasa ve yönetmelikler kısmen geleneksel ilaçlarla aynıdır. Hindistan'da çok hacimli iki ulusal farmakope vardır. Bunlar, Hindistan'ın Ayurvedik Farmakopesi ve Hindistan'ın Unani Farmakopesi'dir (National Policy on Traditional Medicine and Regulation of Herbal Medicines) (Wiesener ve ark. 2009).

3.4.2. ABD

Homeopati, ABD'ye 1825'te Hans Burch Gram tarafından tanıtılmıştır. Almanya'dan göç eden homeopatlar ile büyük ölçüde gelişmiştir. İlk homeopatik tıp fakültesi 1835'te Allentown'da; Amerikan Homeopati Enstitüsü (AIH) 1844'te kurulmuştur. Amerikan Tıp Birliği 1847'de kurulmuş ve en başından homeopatiye düşman politikalar izlemiştir. Uluslararası Hahnemannian Derneği 1880'de AIH'den ayrılmıştır. ABD'deki homeopati, 1920'lerden 1960'lara kadar, çeşitli olumsuz görüşler ile keskin bir düşüş göstermiş ancak 1970'lerden bu yana güçlü bir iyileşme yaşamıştır (Thomas P., 2001. Social and Historical Homeopathy in the USA. British Homeopathic Journal 90, 99-103).

Besin takviyelerinin aksine homeopatik ilaçlar Gıda, İlaç ve Kozmetik Yasası'na ve FDA tarafından yayımlanan düzenlemelere tabidir. Yeni ilaç onay süreci yerine homeopatik ilaçlar için premarket onayı, Amerika Birleşik Devletleri Homeopatik Farmakopesi Sözleşmesi (HPCUS) tarafından yapılan monografi onayıyla yapılmaktadır.

Monograflar, Amerika Birleşik Devletleri Homeopatik Farmakope'de (HPUS) yayınlanmaktadır. HPUS'a dahil edilme kriterleri; bir homeopatik ilaç ürününün Amerika Birleşik Devletleri Homeopatik Farmakopesi Sözleşmesi (HPCUS) tarafından güvenli ve

etkili kabul edilmesi ve HPUS genel eczane bölümünün spesifikasyonlarına göre hazırlanmasıdır. Homeopatik ilaç düzenlemesinin uzun geçmişi ve yerleşik doğası, besin takviyelerinin düzenlenmesi için bir model sağlayabilir (Borneman ve ark. 2006 pp. 86-91).

3.4.3. Almanya

Hem doktorların hem de Heilpraktikerlerin homeopati uygulamalarına izin verilmektedir. Almanya'daki homeopati, yasalar tarafından ilaç sanatı Medicinal Products Act (Arzneimittelgesetz – AMG) ilaçları ve 1998'den beri Code of Social Law (Sozialgesetzbuch V) ile dar bir tedavi sistemi olarak düzenlenmektedir. Alman Tıp Derneği'nin düzenlediği homeopati sınavını geçmiş olan tıp doktorları homeopat doktor olarak kabul edilmektedir. Homeopat doktor Almanya'da resmi bir ek ünvandır. Diplomalari ise Ulusal Tıp Birliği vermektedir. Bir üniversitede tıp lisans müfredatındaki GETAT sisteminde isteğe bağlı homeopati dersleri verilmekteyken lisansüstü homeopati dersleri ise bazı üniversitelerde verilmektedir (Wiesener ve ark. 2009).

Bugün Almanya'da homeopati remedileri eczanelerden kolaylıkla temin edilebilmektedir. Bu nedenle özellikle anneler çocuklarının hafif şikayetlerini geçirmede homeopatiyi deneyimlemektedirler. Ayrıca Almanya'da doktor olmayanların da katılabildikleri özel homeopati eğitimleri veren okullar bulunmaktadır. Homeopat unvanını sadece tıp eğitimi olanlar alabilmektedir. (Letzel, S. 2009)

3.4.4. Fransa

Homeopati Fransa Farmakopesi'nde 1965'ten beri resmi olmayan bir tedavi olarak tanınmaktadır. Fransa'da sadece tıp doktorları, diş hekimleri, ebeler ve veteriner hekimlerin homeopati uygulamalarına izin verilmektedir. Tıbbi olarak nitelikli olmayan uygulayıcılar reçete etmeye yetkili değildir ve ilaç için yasa dışı uygulama için yasal işlem yapılmaktadır. Ulusal Sağlık Konseyi, 27 Şubat 1997 tarihli raporunda homeopatiyi tıbbi terapi yöntemi olarak kabul etmiştir (Wiesener ve ark. 2009).

Ayrıca üniversitelerde hem lisans hem de lisansüstü dersleri verilmekte ve bazı hastaneler homeopatik tedavi de sunmaktadır. Halkın %40'ı homeopatik ilaç kullanmaktadır. Fransız hekimlerin %39'u homeopatik ilaç reçetelendirmektedir. Homeopati eğitimi 6 tane Fransız tıp okulunda, 4 veterinerlik fakültesinde ve tüm eczacılık fakültelerinde verilmektedir (Wiesener ve ark. 2009).

3.4.5. İngiltere

1849'da Dr. Frederick Foster Hervey Quin tarafından kurulmuş The Royal London Homeopathic Hospital bulunmaktadır. Dr. Frederick Foster Hervey Quin Britanya'da homeopati alanında ilk doktordur.

Birleşik Krallık'ta homeopati uygulamaları yeterli değildir ve tescil zorunlu değildir. Aralarında 2500 tıbbi olmayan pratisyeni düzenleyen üç ana meslek birliği vardır. Birleşik Krallık'taki Homeopati Fakültesi'nin 1950 tarihli Homeopati Yasası ile kurulmasından bu yana homeopati, doktorlar için ayrı bir tedavi sistemi olarak kabul edilmiştir. Fakülte dış hekimleri, doktorlar, hemşireler, ebeler, osteopati hekimleri, eczacılar, çocuk doktorları ve veteriner hekimleri gibi yasal olarak kayıtlı sağlık profesyonellerine homeopati eğitimi kursları sunmaktadır (Wiesener ve ark. 2009).

3.4.6. Danimarka

2004'ten itibaren alternatif uygulayıcılar için kendi kendini düzenleyen bir kayıt sistemi yasası ile homeopatlar da dahil olmak üzere tıbbi olarak kalifiye olmayan GETAT uygulayıcıları için gönüllü bir komisyon oluşturulmuştur (Wiesener ve ark. 2009).

3.4.7. Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti'nde genel bir GETAT mevzuatı yoktur; ancak akupunktur, homeopati, masaj ve fizyoterapinin düzenlenmesi gerekli görülmüştür. Homeopati, sadece çeşitli homeopatik dernekler tarafından düzenlenen kursların tamamlanmasından sonra doktorlar tarafından sağlanabilmektedir (Wiesener ve ark. 2009).

3.4.8. Belçika

1999 yılında kurulan The Chamber of Homeopathy (Homeopati Odası) Colla yasasını temel almaktadır. Belçika Bakanlar Kurulu 12 Temmuz 2013 tarihinde, Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Kraliyet Kararnamesi ile resmiyet kazanan, homeopati hakkındaki yeni düzenlemeyi kabul etmiştir: Homeopati artık tıbbi bir eylemdir ve sadece tıp doktorları, diş hekimleri ve ebeler homeopati uygulama hakkına sahiptir (diş hekimleri ve ebeler sadece kendi yetkinlikleri dahilinde). Kraliyet Kararnamesi, homeopatik doktorların kaydı için bazı gereksinimler ortaya koymaktadır: Uygulayıcılar resmi bir kolej veya üniversiteden homeopati konusunda derece almalı ve ulusal öğretim merkezlerinin Avrupa/ ulusal CEN kalite standartlarına uyması gerekmektedir. Halihazırda homeopati olarak çalışmakta olan ancak yeni şartlara uymayan doktorlar için

geçiş hükümleri geliştirilecektir. Tıp, diş hekimliği veya ebelik diplomasına sahip olmayan uygulayıcılar, yeni gereklilikleri yerine getirinceye kadar geçici önlemlerle faaliyetlerine devam edebilirler.

Tıbbi olmayan nitelikli pratisyenler tarafından homeopati uygulaması Belçika'da yasadışı olacaktır (<http://cam-regulation.org/en/homeopathy-belgium>).

3.4.9. Avusturya

Avusturya Tıp konseyi (ÖAK- Austrian Medical Council), tamamlayıcı tıp homeopati diplomasını, homeopati sınavını başarıyla geçen tıp doktorlarına vermektedir (Wiesener ve ark. 2009).

3.4.10. İtalya

Homeopati uygulaması tıp doktorları ve veteriner hekimlerle sınırlıdır. Yargıtay, homeopatik ürünlerin sadece tıp doktorları tarafından verilmesi gerektiğine ve tıpta geleneksel ve konvansiyonel olmayan ilaçların uygulanmasında tıp diploması olmayan herkes için tıbbi güç ihlali olduğuna karar vermiştir. Homeopatlar için kamu kayıtları henüz yürürlükte değildir. İtalyan tıp homeopati pratisyenleri homeopati, antroposofik tıp veya homotoksikoloji alanlarında yüksek lisans eğitimi almaktadırlar (Wiesener ve ark. 2009).

3.4.11. İsviçre

İsviçre’de GETAT kullanımının ortalama prevalansının 1990’dan sonra %49 olduğu belirlenmiştir. 1998 yılında, Federal İçişleri Departmanı (DHA) 1999’dan 2005’e kadar beş tamamlayıcı tedavinin (antroposofik tıp, homeopati, nöral terapi, fitoterapi ve geleneksel tamamlayıcı tıp -daha açık olarak belirtmek gerekirse, geleneksel Çin bitkisel tedavisi-) sertifikalı bir hekim tarafından uygulanması koşuluyla zorunlu sağlık sigorta programı tarafından karşılanmasına karar vermiştir. Bununla birlikte, İsviçre hükümeti de İsviçre tıp sistemindeki rolü giderek artan tamamlayıcı ve alternatif tıp rolü ve etkililiğini değerlendirmek üzere kapsamlı bir program (PEK) oluşturmuştur. PEK değerlendirme sonucuna göre, GETAT uygulayıcıları konvansiyonel tıp hizmeti sunan hekimlerden uygulamalarının niteliği, konumu ve teknik kaynaklarına göre ayırt edilebilmektedir. 2009 yılında ülkedeki seçmenlerin %67’sinden fazlası GETAT’a ilişkin yeni bir anayasa maddesinin yürürlüğe girmesi için oy kullanmış ve bunun sonucunda belirli tamamlayıcı tedaviler bütün İsviçre vatandaşlarına sağlanan temel sağlık sigortası sistemine tekrar

dahil edilmiştir. GETAT'a ilişkin anayasa maddesinin tıp öğrencileri için zorunlu ders sürecini hızlandırmak, hem doktorlar hem de doktor olmayan uygulayıcılara yönelik tamamlayıcı tedavi eğitimi ve sertifikasyonunu standardize etmek ve İsviçre'de GETAT ürünlerine erişim sağlamak gibi avantajlar yaratabileceği belirtilmektedir. (WHO 2013).

3.5. Homeopatik İlaçlar

3.5.1. Homeopatik İlaç Onayı

Homeopatik ilaçlar Gıda, İlaç ve Kozmetik Yasası'na ve FDA tarafından yayınlanan düzenlemelere tabidir. Yeni ilaç onay süreci yerine, homeopatik ilaçlar için premarket onayı, Amerika Birleşik Devletleri Homeopatik Farmakopesi Sözleşmesi (HPCUS) tarafından yapılan monografi onayıyla yapılır. Monograflar, Amerika Birleşik Devletleri Homeopatik Farmakope'de (HPUS) yayımlanmaktadır. HPUS'a dahil edilme kriterleri, bir homeopatik ilaç ürününün HPCUS tarafından güvenli ve etkili kabul edilmesi, HPUS genel eczane bölümünün spesifikasyonlarına göre hazırlandığının belirlenmesi gibi esaslardan oluşmaktadır. (Borneman ve ark. 2006 pp. 86-91).

3.5.2. Homeopatik İlaçlarla İlgili Genel Bilgiler

Homeopatide her hasta için tek bir remedi kullanılması idealdir. Her insanın organizması farklıdır ve hastalığında belirtileri de kendisine özgüdür. Her remedi, organizmanın tüm özgün belirtilerine etki etmektedir. Vücudun yaşam enerjisini aktive ederek vücudu sağlığına kavuşturarak dengelemektedir. Hahnemann'ın prensiplerine göre amaç hastanın tüm semptomlarına uyan tek bir ilaç (*Unitas remedii*) minimum dozda (*dosis minima*) verilmesidir. Yüksek dozda ilaç kullanımı ve birden fazla etken madde yaşam dengesini bozarak tedaviyi engelleyebilmektedir.

Provingler de (homeopatik ilaç etkinlik araştırmaları) tek ilaç üzerinden yapılmaktadır. Tüm homeopatik ilaçların yer aldığı Materia Medica'larda ilaçlar tek tek yer almakta ve etkileri ayrı ayrı açıklanmaktadır. Aynı anda birden çok ilaç kullanıldığında ortaya çıkacak etkilerin hangi ilaçtan kaynaklandığı bilinmemektedir. Ayrıca birden çok ilaç verilmesi toplam etkiyi artırmamakta; tam tersine birbirlerinin etkilerini engelleyebilmektedir.

Minimum doz prensibine göre hastaya remediye organizmasının iyileşme gücünü tetikleyebilecek ve beklenen değişikliği sağlayabilecek en küçük dozda vermek esastır. Böylece hasta yorulmadan tedavi edilip istenmeyen etkiler azaltılmış olmaktadır.

Dozajlama kuramına göre hastalığın geç evresinde veya tedavisi zor hastalıklarda artan potenslerde remedi kullanılmaktadır (Başar, 2018).

3.5.3. Homeopatik İlaçların Hazırlanması

Homeopatide kullanılan ilaçlar doğal kaynaklıdır. Büyük çoğunluğu fitoterapide de kullanılan *Calendula officinalis*, *Hypericum perforatum*, *Arnica montana* gibi bitkiler; *Atropa belladonna*, *Aconitum napellus* gibi zehirli bitkiler; arı, yılan, örümcek gibi hayvanlar; kanser dokusu, tüberküloz akıntıları gibi dokular; sodyum klorür, arsenicum album, fosfor, çinko gibi zehirli veya zehirsiz mineraller; sülfürik asit, askorbik asit gibi kimyasal maddeler; x-ray, güneş ışınları gibi ölçülemeyenler ve kortizon gibi sentetik materyallerden homeopatik remediler üretilmektedir. Bu hammaddelerin homeopatik remedi haline gelebilmesi için birçok işlemden geçmesi gerekmektedir. Eğer hammadde bitki ise bitkiler üç hafta süreyle çözücü madde içerisinde -çoğunlukla alkolde- bekletildikten sonra süzülerek tentür (ana madde) elde edilmektedir. Ana tentür hammaddeler suda çözünüyorsa su, alkolde çözünüyorsa alkol; eğer suda ya da alkolde çözünmüyorsa laktoz kullanılarak hazırlanmaktadır. Laktoz kullanılarak elde etme işlemine “tritüasyon” denir. Farmakopelerde yazdığı şekilde bazı bitkilerin tamamı, bazılarının toprak üstü kısımları, bazılarının kökleri, bazılarının ise yaprakları çözücülerde bekletilmektedir.

Hayvansal hammaddeler de yine bitkiler gibi uygun bir çözücü içinde bir süre bekletilmektedir.

Mineral kaynaklı hammaddeler iyot, sülfür, fosfor gibi metal olmayanlardan ve arsenik, bakır, gümüş, demir gibi ağır metallerden; organik ve inorganik asitlerden; insanlardan ve hayvanlardan elde edilen nosodlardan; tiroid bezinden ya da inek sütü veya anne sütünden elde edilen sarkodlardan; x-ray ve magnetik alandan elde edilen ölçülemeyenlerden; sentetik kaynaklardan elde edilen aspirin ve kortizon gibi maddelerden oluşmaktadır.

Bu hammaddeler uygun bir çözücü içerisinde bekletilmekte ve tentür, toz veya ekstre gibi farmasötik ana tentürler elde edilmektedir. Ana tentürler farmakopelerde tarif edildiği şekilde seyreltilerek homeopatik remediler tablet, merhem, granül, damla veya enjeksiyonluk çözelti haline getirilmektedir.

İlacın hammaddesinin homeopatik yöntemle öğütülerek ya da bir solüsyonda eritilerek kademeli olarak seyreltilip çalkalanması işlemine “dinamizasyon/potentizasyon” denmektedir. Bu seyreltme sonunda etken madde D24 ve C12’den sonraki potenslerde ve Q potensinin tümünde moleküler düzeyde ana maddeden hiçbir iz taşımamaktadır.

Homeopatik ilaçlar önce dilüe edilip sonra çalkalanarak (mekanik enerji uygulanarak) potentize edilerek hazırlanmaktadır.

Ana tentürün seyreltilmesi toksisiteyi ve yan etkileri azaltmaktadır. Zehirli maddeler zehirliğini oldukça azaltmaktadır. Ezme, karıştırma, çalkalama gibi işlemler maddenin iyileştirici etkisini artırmaktadır.

Seyreltmeler D potens (Desimal) seyreltme, C potens (Centimal) seyreltme ve Q potens (Quinquagiesmillesimal) seyreltme şeklinde yapılmaktadır. D potens (Desimal) seyreltme 1/10 olarak (1 damla ana madde, 9 damla alkol), C potens (Centimal) seyreltme ise 1/100 olarak (1 damla ana madde 99 damla alkol), Q potens (Quinquagiesmillesimal) seyreltme ise 1/50000 oranında potentize edilerek hazırlanmaktadır. Ardı sıra seyreltmelere devam edilerek 10.000 hatta milyona varan seyreltme sayılarına ulaşılmaktadır. Remedilerin gücü seyreltilip, potentize edilmeleriyle artmaktadır (Sahani 2007). X sembolü, D sembolü gibi 1:10 ölçeği için kullanılmaktadır. 1X potens, 1:10 ölçeğini ifade ederken 12X potens 12 kez seri olarak seyreltme anlamına gelmektedir. Esas olarak, potens simgesi (X) seyreltme oranını, simgenin önündeki sayı seyreltme sayısını göstermektedir. 1000C potensi bir başka simgeyle, M olarak yazılmaktadır. 1M, 1000 kez 1:100 oranında seyreltmek demektir. CM potens 1:100 oranında 100.000 kez seyreltmeyi anlatmaktadır (Başar, 2018). Bu potensler dışında CK potensi de vardır. Bu potens Korsakov dilüsyonları ile ilişkilidir. Korsakov dilüsyonu, bir dilüsyondan diğerine geçildiğinde yeniden dilüsyon işlemi yapabilmeyi sağlayacak şekilde tasarlanmış bir cihazla yapılmaktadır. Çözücü olarak ultra saflaştırılmış su kullanan bu cihaz, ana tentürün % 99'luk bölümünü çıkarır ve aynı hacimde çözücü ile değiştirir. Sonuç 1CK olarak adlandırılır. En yaygın Korsakovian dilüsyonları 200CK, 1.000CK (ayrıca 1M olarak da bilinir), 10.000CK (10M), 50.000 CK (50M) ve 100.000CK'dir (100M veya CM). (<https://www.boironusa.com/info/> Erişim Tarihi: 20.07.2019)

Nosodlar, mikroorganizmalar (örneğin bakteriler, mantarlar ve virüsler) gibi biyolojik malzemelerden, parazitlerden, insan veya hayvanlardan veya hastalıklı

dokulardan (kanserli dokular) elde edilen homoeopatik preparatlardır. Nosod hazırlama adımları şu şekilde belirtilmektedir:

1. Özgün kaynak materyali tanımlanmalı ve belgelendirilmelidir.
2. Kaynak materyalin yapısına göre (endotoksin, eksotoksin, saflaştırılmış toksinlerden veya mikrop, virüs ya da hastalıklı deneklerden elde edilen klinik materyalden üretilip üretilmediğine bağlı olarak) gruplandırılmalıdır.
3. Kaynak materyalin saflığı sağlanmalı, varsa kontaminasyonları giderilmelidir.
4. Kaynak materyalden organizmayı temin etmek için materyal diğer bileşenlerinden (santrifüjleme ve/ veya filtrasyon yöntemiyle) ayrılmalıdır.
5. Kaynak materyal mikroorganizmaların genotipi açısından karakterize edilmelidir.
6. Nosodun güvenliği Hindistan Farmakopesinde veya Avrupa Farmakopesinde belirtilen sterilizasyon testine göre oluşturulmalıdır.
7. Taşıyıcı olarak organizma, pirojen ve NaCl içermeyen enjeksiyon suyu önerilmektedir. (Hindistan Homoeopati Farmakopesi ve Fransız Homeopati Farmakopesinde, nosodların hazırlanmasında alkol de önerilmiştir.)
8. Organizma sayımı, dijital sayıcılar veya monografide belirtildiği şekilde yapılmalıdır.
9. Potentizasyon yöntemine, kaynak materyalin niteliğine bağlı olarak karar verilmektedir. Hastalıklı dokular (kanserli organ dokuları gibi) kaynak materyal olarak kullanılmışsa, tritürasyon yöntemi önerilmektedir.
10. İnsan deneklerin kullanımı için nosodların güvenliğini sağlamak gerekmektedir.
11. Nosodların yeniden hazırlanabilmesi ve ilk adımların tekrarlanmasına gerek kalmaması için orijinal stoğun liyofilizasyonunun yapılması önerilmektedir (Shah R., Jul-Sep 2014).

3.6. Dünyada Homeopatik İlaç Üreticileri

Dünyada birçok üretici firma bulunmaktadır:

1. BOIRON GROUP
2. WELEDA
3. HEEL
4. HYLAND
5. NELSON
6. HOMEOCAN INC
7. HELIOS
8. DHU (DEUTSCHE HOMÖOPATHISCHE UNION)
9. GMP LABORATORIES

Belli başlı üreticilerden 3 firma hakkında bilgiler aşağıda sunulmuştur:

3.6.1. BOIRON

Boiron, 1932 yılında ikiz kardeşler ve aynı zamanda eczacı olan Jean ve Henri Boiron tarafından Fransa'nın Lyon kentinde kurulmuştur. 1983 yılında Boiron, Philadelphia'da John A. Borneman & Sons, Inc.'i satın almıştır. Daha sonra yasal olarak Boiron USA Inc. olarak adı değiştirilmiştir. Boiron 59 ülkede dağıtım yapmakta ve 3.700 çalışanı bulundurmaktadır. Grip olgularında kullanılan bir remedi olan Oscilloccinum® ve Arnicare® ağrı kesici serileri ile tanınmaktadır (<https://www.boironusa.com/about/> Erişim tarihi: 01.04.2019)

3.6.2. HELIOS

Helios, acıları dindirecek ve kalıcı iyileşme sağlayacak doğru ve etkili remediler üretme amacıyla John Morgan - Maya Morgan ve homeopatiye tutkulu 4 diğer homeopati öğrencisi tarafından kurulmuştur. 32 yıl sonra bugün, İngiltere ve 140 ülkede 3800 remedilik bir ürün gamına sahip olmuştur. (<https://www.helios.co.uk> Erişim tarihi: 11.03.2019).

3.6.3. DHU

1866 yılında 26 yaşındaki eczacı Dr. Willmar Schwabe standardize edilmiş ilaç üretme amacıyla şirketini kurmuştur. Schwabe 1872 yılında Homoeopathica Polyglottica Farmakopesi 'ni Almanca, İngilizce ve Fransızca olarak yayımlamıştır. Bu referans çalışması günümüzdeki Homeopatik Farmakope'nin ve Avrupa Farmakopesi'nin homeopatik bölümünün (Ph. Eur.) temelini oluşturmaktadır. Aynı yıl bir *Hamamelis* ekstresi ilk önce bir fitofarmasötik ürün olarak pazarlanmış ve zamanla Hametum® merhem haline getirilmiştir.

1961 yılında Schwabe Grubu bünyesinde ancak bağımsız bir şirket olarak DHU kurulmuştur. Homeopatide 150 yıllık deneyimi ile DHU, Almanya'da ve diğer birçok ülkede homeopati ilaç üretiminde market lideri olduğu kayıtlarda geçmektedir. 1976 yılından beri 600 değişik organik sertifikalı tıbbi bitkiyi kendi kullanımları için yetiştirmektedirler (<https://www.schwabe-group.com/en/history/> Erişim tarihi: 11.03.2019).

3.7. Dünyada Homeopati Eğitimi

Bugün gerek dünyada çeşitli dillerde gerekse yabancı yayınlardan Türkçe'ye çevrilmiş birçok kitap ve Türk homeopatların yazdığı kitaplar bulunmaktadır.

3.7.1. Kitaplar

3.7.1.1. The Organon of the Healing Art- Samuel Hahnemann

Bu kitap 1810 yılında homeopatinin kurucusu olarak anılan Samuel Hahnemann tarafından yazılmıştır. Yazıldığı tarihten günümüze kadar kitap defalarca revize edilmiştir. Homeopatinin temel kurallarını içeren en önemli eserdir. Bugün 6. baskısı en çok kullanılan baskısıdır.

3.7.1.2. Synthesis Repertorium Homeopathicum Syntheticum- Frederik Schroyens:

Frederik Schroyens, 12 Ocak 1953'te Belçika'nın Mechelen şehrinde doğmuştur. Schroyens, 1977 Gent Devlet Üniversitesi'nde (Belçika) tıp eğitimi almış ve 1978'de Londra'da Homeopati Fakültesi'nden mezun olmuştur.

En güncel ve standardize edilmiş ve basitleştirilmiş repertori yapısında olan bu kitap, Bonnighausen ve Boger'in belli başlı repertori çalışmalarının entegresini, Boericke ve Phatak gibi ayrı repertorilerin tam entegrasyonunu, son derece büyük miktarda yeni bilgiyi (115 yeni remedi, birçok yeni kanıt, 473 remedi için % 50 daha fazla yeni bilgi) içermektedir.

3.7.1.3. Repertory of the Homeopathic Materia Medica- Dr. James Tyler Kent

1849-1916 yılları arasında yaşamış ve modern homeopatinin öncüsü sayılan Amerikalı Doktor James Tyler Kent tarafından yazılan bu temel eser, tüm homeopatlar tarafından kullanılan bir kaynak kitaptır. Bu repertori daha önce yazılmış diğer bütün repertorilerden daha iyi sistematize edilmiş bilgiler içermektedir.

3.7.1.4. Boericke's New Manual of Homeopathic Materia Medica with Repertory-William Boericke

1849-1929 yılları arasında yaşamış, Avusturya'da doğup Amerika'ya göç etmiş tıp doktorudur. Bugün en çok kullanılan homeopatik repertorili Materia Medica cep el kitabının derleyicisi ve editörüdür.

Diğer kitaplardan ayıran özelliği remedilerin zihin, kafa, solunum, uyku, ekstremiteler gibi çeşitli başlıklar altında sistematik olarak gösterilmesidir. Repertori kullanımı kolaydır. Materia Medica ve klinik repertori için en çok kullanılan referans kitaplarından biridir.

3.7.2. Geliştirilen Bilgisayar Uygulamaları:

Günümüzde homeopatların hastaya doğru remediye bulabilmelerinde yardımcı olmak üzere birçok firma tarafından bilgisayar programları geliştirilmiştir. Belli başlı 3 program şunlardır:

3.7.2.1. Synergy Homeopathic

Synergy Homeopathic (eski adıyla KHA) David Warkentin tarafından kurulmuş olan uluslararası bir şirkettir. Kullananların ihtiyacına göre değişkenlik gösteren dört farklı sürüm bulunmaktadır. Bu sürümlerden biri olan Akademi Sürümü, öğrenciler veya homeopati konusunda yeni olanlara yönelik tasarlanmıştır. Foundation Edition, homeopati uygulamaları için gereken tüm repertorizasyon bilgileri ile donatılmıştır. (<http://synergyhomeopathic.com/> Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.7.2.2. Radar

1982 yılından beri dünyanın bir numaralı homeopatik yazılımıdır. Yazılım tek bir arayüzde Repertuar, Materia Medica ve hasta dosyalarına ulaşmayı sağlamaktadır. Tüm bilgileri birbirine bağlamaktadır. Mini, silver, gold ve diamond gibi çeşitli boyutlarda programlar mevcuttur (www.radaropus.com Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.7.2.3. Hompath

Homeopatik Ar-Ge yapanlar, homeopatlar, öğretmenler ve öğrenciler için geliştirilmiş yeni nesil bir homeopatik yazılımdır. Hasta vakalarını analiz etmeye ve dakikalar içinde doğru remediye ulaşmaya olanak sağlamaktadır (www.hompath.com Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.8. Eğitim Materyalleri

3.8.1. Farmakope

Homeopati çalışmalarında ve uygulamalarında yararlanılan başlıca farmakopeler şunlardır:

1. Homöpathisches Arzneibuch (1825) - Alman Homeopati Farmakopesi
2. British Homeopathic Pharmacopeia (1870) - İngiltere Homeopati Farmakopesi
3. The Homeopathic Pharmacopeia of The United States (1897) – Amerikan Homeopati Farmakopesi
4. French Homeopathic Pharmacopoeia (1965) – Fransa Homeopati Farmakopesi
5. Homeopathic Pharmacopoeia of India (1971) – Hindistan Homeopati Farmakopesi

3.8.2. Materia Medica

Homeopatik tedavinin referans kaynağıdır. Tedavide kullanılan ilaçların kullanım şekillerini, yapılarını, özelliklerini, kaynaklarını ve miktarlarını konu alan bir tıp eseridir. Hahnemann döneminde Materia Medica’da 100 civarında homeopatik ilaç varken, dünyanın çeşitli yerlerindeki homeopatlar tarafından ilaç denemelerine devam edilmiş ve homeopatik ilaç sayısı 3000’i aşmıştır (Başar, 2018).

3.8.3. Repertory

Binlerce semptomun yer aldığı büyük bir sözlük gibidir. Her semptomun karşısında en çok kullanılan remedilerin listesini içermektedir. Böylece homeopatın hastasının semptomlarına göre remedi seçimini yapmasını sağlamaktadır (Başar, 2018).

3.9. Uluslararası Homeopati Dernekleri ve Kongreler

Dünyanın birçok yerinde homeopatların birçok üye olduğu dernek bulunmaktadır. Bunların başlıcaları aşağıda listelenmiştir:

3.9.1. Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis (LMHI)

LMHI, 76 ülkeden üyesi bulunan dünya çapında bir organizasyondur. 10 Eylül 1925'te Rotterdam'da dokuz ülkeden gelen on dört homeopatik doktor tarafından kurulmuştur. LMHI, Cenevre ile tescilli ofisi olarak belirlenmiş olan İsviçre medeni kanunu himayesinde kurulmuştur. LMHI'nin amacı, dünya çapında homeopati gelişimi ve tıp diplomalarına sahip homeopatlar ve ayrıca homeopati ile ilgilenen kişiler ve toplumlar arasında bir bağlantı oluşturmaktır. Amerikalı Dr. Roy Upham ilk başkanı olmuştur.

Dernek, her sene dünyanın farklı bir kıtasında ve ülkesinde Dünya Homeopati Kongresi'ni düzenlemektedir. Tek Dünya Homeopati Kongresi olması nedeniyle dernek ayrı bir öneme sahiptir. 24-27 Haziran 2020'de İzmir'de 75. Dünya Homeopati Kongresi Klasik Homeopati Derneği işbirliği ile gerçekleşecektir. Önümüzdeki 10 yıl içinde Türkiye'de gerçekleşecek tek dünya kongresi olması ve ülkemizde daha yeni gelişmeye başlayan homeopati için çok büyük bir fırsat olması nedeniyle önemli bir katılım beklenmektedir.

Kongredeki konu başlıkları arasında; homeopatinin tarihsel gelişimi, Hahnemann ve Organon, ilaç denemeleri, klinikte homeopati uygulamaları, homeopati ve bilimsel araştırma ile homeopati ve diğer sistemlerde entegrasyon yer almaktadır (<http://www.lmhi.org/Article?menuId=7> Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.9.2. ECH - The European Committee for Homeopathy

Merkezi Belçike'da olan ECH, Avrupa'nın 25 ülkesindeki 40 derneğin üyesi olan yaklaşık 6500 homeopat tıp doktorlarını temsil etmektedir. ECH'nin amacı homeopatiyi Avrupa sağlık sistemi içine tam anlamıyla entegre etmektir; çünkü Avrupa ülkeleri vatandaşları gittikçe artan oranda güvenli tedavi kapsamında homeopatik tedaviyi talep etmektedirler. Ayrıca ECH'nin hedefleri arasında homeopatinin bilimsel gelişmesini teşvik etmek, tıp doktorlarının yüksek eğitim standartlarına ve pratiğine kavuşmalarını sağlamak, Avrupa ülkeleri arasındaki profesyonel standartları harmonize etmek, yüksek kalitede homeopatik tedavi sunmak, Avrupa sağlık sistemi içine yüksek kaliteli

homeopatiyi entegre etmek gelmektedir (www.homeopathyeurope.org Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.9.3. ECCH - European Central Council of Homeopaths

ECCH, 1990 yılında İngiltere’de kurulmuş, profesyonel homeopatların Avrupa ülkelerinin homeopati derneklerinin üye olduğu, kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Türkiye’den Homeopati Derneği’nin üye olduğu ECCH’nin misyonu arasında ülkelerin homeopat derneklerini desteklemek, temsil etmek ve homeopati mesleğinin Avrupa’da gelişmesi için çalışmak gelmektedir (www.homeopathy-ecch.org Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.9.4. ECHAMP - European Coalition on Homeopathic & Anthroposophic Medicinal Products

ECHAMP 1999’da kurulmuş, 18 üye ülkeden 50 firmanın üye olduğu, kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Amacı, homeopatik ve antroposofik ürünlere ulaşmak isteyen doktor veya hastalar için üretim yapan ilaç üreticileri sanayicilerinin gelişmesidir (www.echamp.eu Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.9.5. BHA – British Homeopathic Association

1902’de kurulan BHA’nın amaçlarının başında homeopati pratiğini geliştirmek, teşvik etmek, homeopati konusunda yapılan araştırmaları yayınlamak, homeopati konusunda bilgi sağlamak, sağlık profesyonellerine homeopati eğitimini teşvik etmek ve homeopatinin hastalara ulaşması için çalışmak gelmektedir (www.britishhomeopathic.org Erişim tarihi: 11.04.2019).

3.10. Türkiye’de Homeopati

3.10.1. Yönetmelikler

T.C. Sağlık Bakanlığı’nın yayımladığı yönetmelikler, kanun hükmünde kararnameler ve Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun’da homeopatik ürünlere yer verilmiştir.

18.12.1953 tarih ve 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanunda 17.05.2012 tarihinde yapılan 6308-6 maddeli değişikliğe göre “Beşeri ilaçlar, Sağlık Bakanlığı’ndan ruhsatlı geleneksel bitkisel tıbbi ürünler; Sağlık Bakanlığı’nın iznine tabi olan homeopatik tıbbi ürünler, enteral beslenme ürünleri dahil özel tıbbi amaçlı diyet

gıdalar ve özel tıbbi amaçlı bebek mamaları münhasıran eczanede satılır.” maddesi yer almaktadır.

27 Ekim 2014 tarihli ve 29158 sayılı Resmi Gazete’de “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği” yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin amacı: “İnsan sağlığına yönelik geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulama yöntemlerini belirlemek, bu yöntemleri uygulayacak kişilerin eğitimi ve yetkilendirilmeleri ile bu yöntemlerin uygulanacağı sağlık kuruluşlarının çalışma, usul ve esaslarını düzenlemektir.”

Bu yönetmelikte belirtilen uygulamalar listesinde akupunktur, apiterapi, fitoterapi, hipnoz, sülük uygulaması, karyopraktik, kupa uygulaması, larva uygulaması, mezoterapi, proloterapi, osteopati, ozon uygulaması, refleksoloji, müzik terapi ile birlikte homeopati de yer almaktadır. Bu yönetmelikte homeopati kişiye özgü seçilmiş homeopatik ilaçlar ile sağlık durumunu iyileştirmeyi hedef alan bütüncül bir uygulama yöntemi olarak tanımlanmıştır. Homeopati uygulamasında kullanılacak ilaçların ruhsatlandırılması ve satışına ilişkin hususların Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından düzenleneceği belirtilmektedir. Sertifikalı tabip ve diş tabipleri uygulamaya yetkili personel olarak belirtilmektedir.

Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim ve Sertifikasyon Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından “Homeopati Sağlık Alanı Sertifikalı Eğitim Standardı” 2 Ekim 2015 tarihinde yayınlanmıştır. “Homeopati Sertifikalı Eğitim Programı” olarak adlandırılan bu eğitimin amacı, tabiplere ve kendi alanında olmak üzere dış tabiplerine homeopati uygulamalarını yapma, eczacılara ise homeopatik ilaçların hazırlanması ve hastaya sunulması konusunda bilgilendirme görevlerini etkin ve verimli bir biçimde gerçekleştirmelerini sağlayacak yeterlik kazandırmaktır.

2018 yılında “Homeopatik Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği Taslağı” hazırlanmış ve Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu’nun resmi internet sayfasında yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğin amacının insan sağlığını koruyucu, destekleyici veya hastalıkları tedavi edici etkileri olan homeopatik tıbbi ürünlerin istenen etkililiğe, güvenliliğe ve gereken kaliteye sahip olmalarını sağlamak üzere ruhsatlandırma, ambalajlama ve dağıtım işlemlerinde uygulanacak usul ve esaslar ile ruhsatlandırılmış homeopatik tıbbi ürünler ilişkin uygulamaları belirlemek olduğu kaynakta belirtilmektedir (www.titck.gov.tr Erişim tarihi: 11.04.2019).

Bu taslak İlaç Üreticileri Dernekleri aracılığıyla ilaç üreticilerine, üniversitelerin ilgili bölümlerine sunulmuştur ve geri dönüşleri beklenmektedir. Bu yönetmeliğin kabulü ile birlikte Türkiye’de homeopatik ilaçların üretimi, ithalatı ve satışı mümkün olabilecektir.

3.10.2. Dernekler

1. Klasik Homeopati Derneği

2003 yılında İzmir’de klasik homeopatinin ülkemizde bir tedavi sanatı olarak bilimsel esaslar içerisinde yerleşmesini, ilerlemesini ve kitlelere ulaşmasını sağlamak, dünyanın bilip uyguladığı bu yöntemin, Türkiye’de yetkili kişilere öğretilmesini ve doğru uygulanmasını kullanılmasını sağlamak, Sağlık personeline ve sivil halka Homeopati konusunda eğitici bilgi vermek ve bu bilim dalının doğru yerleşmesini sağlamak amacı ile kurulmuştur.

Sadece hekim, eczacı, diş hekimi ve veterinerler üye olarak kabul edilmektedir. Klasik Homeopati Derneği, LMHI ve ECH üyesidir. Dernek, 24-27 Haziran 2020 yılında İzmir’de gerçekleşecek 75. Homeopati Dünya Kongresi’ne ev sahipliği yapmaya hazırlanmaktadır. Kurulduğundan bu yana hekim, diş hekimi, eczacılar için çeşitli eğitimler düzenlemektedir (www.homeopati.org.tr Erişim tarihi: 11.04.2019).

2. Homeopati Derneği

Homeopati Derneği 2008 yılında İstanbul’da Türkiye’de homeopatinin yaygınlaşmasını sağlamak, homeopati uzmanı yetiştirmek, homeopatik danışmanlık hizmeti vermek, proje ve araştırmalar yapmak üzere kurulmuştur. Dernek, Türkiye’de 2013’ten bu yana 6 adet Uluslararası Homeopati Konferansı düzenlemiştir.

Homeopati Derneği, Türkiye’de homeopat yetiştirmek üzere Ocak 2008’den bu yana eğitimler düzenlemektedir. Eğitimlere; 27 Ekim 2014’de T.C Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları ve 2 Ekim 2015’de yürürlüğe giren Homeopati Eğitim Standartları ile yapılan yeni düzenlemeler sonrasında doktor ve eczacılar için Medipol Üniversitesi Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Merkezi bünyesinde devam edilmektedir (<http://homeopatidernegi.org/> Erişim tarihi: 11.04.2019).

3. Organon Homeopati Derneği

Organon Homeopati Derneği 17 Şubat 2011 tarihinde kurulmuş ve 35.054.154 kütük numarası ile faaliyete geçmiştir. Merkezi İzmir’de bulunan derneğin amacı klasik homeopati felsefesinin yaygınlaşmasının yanı sıra bu konuda eğitim vermek, homeopati uzmanları yetiştirmek, tedavi ve danışmanlık hizmetleri vermektir. Üye kabulünde eczacı, veteriner, doktor, diş hekimi olma kriteri aranmamaktadır.

Telefonla ulaşım sağlanamamıştır. Faaliyetlerine devam etmedikleri ihtimali bulunmaktadır (<http://www.organon-homeopati-dernegi.org/dernegimiz> Erişim tarihi: 11.04.2019)

3.10.3. Eğitimler

T.C. Sağlık Bakanlığı’nın 2015 tarihinde yayınlanan Homeopati Sertifikalı Eğitim Standartları’ndan önce Türkiye’de kurulmuş 3 dernek çatısı altında çeşitli eğitimler düzenlemekteydi. Homeopati Sertifikalı Eğitim Standardı Eğitim Programı oluşturulduktan sonra Türkiye’de çeşitli merkezlerde GETAT Eğitim Merkezleri kurulmaya başlanmıştır.

3.10.3.1. Sertifikalı Eğitimler

İstanbul Medipol Üniversitesi Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama Merkezi 10.10.2015 tarihli makam onayı ile homeopatiyi de içeren 10 alanda eğitim vermek üzere faaliyete geçmiştir. Medipol Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi’nde eczacılar, diş hekimleri ve tıp doktorlarının katılabildiği 350 saat süreli homeopati eğitimleri 1.10.2016 yılında başlamıştır.

Eğitim içeriği:

Homeopatinin İlkeleri,

Homeopatinin Tarihi ve Gelişimi,

Homeopatik Farmakoloji,

Homeopatik Materia Medica,

Uygulama Metodolojisi,

Vaka analizleri,

Klinik Eğitim,

Etik Kurallar

(<http://www.medipol.edu.tr/Duyurular/6/Ogrenci-Isleri-Duyurulari/671/HOMEOPATI-SERTIFIKA-EGITIMI-PROGRAMI.aspx> Erişim tarihi: 11.04.2019)

3.10.3.2. Türkiye’deki Üniversitelerde Homeopati Eğitimleri

Türkiye’de Eczacılık Fakültesi öğrencileri 4. Sınıfın 2. Yarıyılında fitoterapi dersinin içeriğinde homeopati eğitimi almaktadır.

3.10.4. Homeopatik İlaçlarda Türkiye Bitkilerinin Olanakları

Homeopatide materyal kaynakları (WHO) 5 başlık altında incelenmektedir.

1. Bitki Materyalleri: Bitkinin kök, gövde, yaprak, çiçek , kabuk, polen, gibi kısımları kullanıldığı gibi liken, yosun, alg ve eğrelti otu gibi örnekler de bitki örneği olarak verilebilir.
2. Hayvan Materyali: Çeşitli hayvanlar ve hayvanların organları, dokuları, salgıları, hücre kültürleri, toksinleri, kan ürünleri homeopati ürünlerinde kaynak olarak kullanılmaktadır.
3. Mikroorganizma: Mantar, bakteri, virüs, bitki paraziti mikroorganizma kaynaklı homeopatik kaynaklar arasında bulunmaktadır.
4. Mineraller
5. Kimyasallar

Materyal kaynakları arasında bitkilerin ciddi bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Dr. Öğr. Üyesi Burcu Şen Utsukarçi ve Dr. Öğr. Üyesi Bahar Gürdal Abamor isimli homeopat eczacıların akut tedavilerde kullanılan önemli remedi kaynakları ve onların Türkiye’de yayılışı hakkında Uluslararası Homeopati Konferansı’nda sunulması için birlikte hazırladıkları ve Dr. Öğr. Üyesi Bahar Gürdal Abamor’un bu konferansta sunduğu bildiride de yer alan tablo (Tablo 4-3) aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4-3: Bitkisel Remedi kaynakları ve Türkiye’de Yayılışı – Gürdal (2015)

BİTKİ ADI	YAYILIŞI
<i>Gelsemium semperviens</i>	Yetiřmiyor
<i>Hyoscyamus niger</i>	Yaygın
<i>Hypericum perforatum</i>	Yaygın
<i>Ignatia amara</i> (syn. <i>Strychnos ignatia</i>)	Yetiřmiyor
<i>Cephaelis ipecacuanha</i>	Yetiřmiyor
<i>Ledum palustre</i>	Yetiřmiyor
<i>Strychnos nux-vomica</i>	Yetiřmiyor
<i>Papaver somniferum</i>	Kltr
<i>Podophyllum peltatum</i>	Yetiřmiyor
<i>Pulsatilla pratensis</i>	Yetiřmiyor
<i>Rhus toxicodendron</i>	Yetiřmiyor
<i>Delphinium staphisagria</i>	Batı ve Gney Anadolu
<i>Datura stramonium</i>	Yaygın
<i>Symphytum officinale</i>	Trkiye’nin kuzeybatısı
<i>Nicotiana tabacum</i>	Kltr
<i>Urtica urens</i>	Yaygın
<i>Veratrum album</i>	Kuzeydoęu Anadolu
<i>Aconitum napellus</i>	Yetiřmiyor
<i>Arnica montana</i>	Yetiřmiyor
<i>Atropa belladonna</i>	Kuzeyi, Batı ve Gney Anadolu
<i>Bellis perennis</i>	Yaygın
<i>Berberis vulgaris</i>	Kuzey Anadolu
<i>Bryonia alba</i>	Trakya; Kuzey ve İ Anadolu
<i>Calendula officinalis</i>	Yetiřmiyor
<i>Capsicum annuum</i>	Kültür

<i>Chamomilla recutita</i>	Yaygın (İç Anadolu hariç)
<i>Chelidonium majus</i>	Türkiye'nin kuzeyi
<i>China officinalis</i>	Güney Anadolu
<i>Cucumis colocynthis</i> (syn. <i>Citrullus colocynthis</i>)	Güney Anadolu
<i>Coffea cruda</i> (syn. <i>C. arabica</i>)	Yetiştirilmiyor
<i>Drosera rotundifolia</i>	Doğu Karadeniz
<i>Echinacea angustifolia</i>	Yetiştirilmiyor

4.

5.

6. TARTIŞMA

Dünyada modern tıptan sonra kullanılan en yaygın ikinci tedavi sistemi olan homeopati, gerek modern tıbbın başarılı sonuçlar alamadığı kronik ve psikolojik hastalıkların, gerek akut durumların tedavisinde çok iyi sonuçlar vermesine ve bu tedaviyi modern tıbbı oranla çok ekonomik olarak sağlamasına rağmen Türkiye’de henüz resmi olarak uygulaması başlamış değildir.

Homeopati dünyada İsviçre, Fransa, Almanya gibi hem eğitim seviyesinin hem kişi başı milli gelirin en yüksek olduğu ülkelerde tedavilerde birincil tercih edilen tıp sistemi olarak yer almaktadır. Aynı zamanda da Hindistan gibi milli gelirin düşük olduğu ülkelerde kendine önemli yer edinmiştir.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de modern tıptaki uygulamaların maliyeti, özellikle patentli ilaçların fiyatlarının yüksek olması nedeniyle ülke bütçesini zorlamaktadır. Hem Türkiye’nin nüfusunun hızlı artışı hem de her ekonomik kesimden bireylerin ulaştıkları sağlık hizmetinin kalitesinin de artması nedeniyle sağlık harcamaları giderek yükselmektedir. Modern tıbbın birçok hastalıktaki teşhis, tedavi ve cerrahi müdahalelerdeki başarısı yadsınamaz. Kalitesi ve ulaşılabilirliği artan tıbbi cihazlarla donanmış Türkiye’nin her yerindeki hastanelerde hasta yükünün çok olması ve bunların bir kısmının günlük hastalıklardan muzdarip olması, cerrahi ve tıbbi müdahaleye gerçekten ihtiyaç duyanların bu tedaviye ulaşma sürelerini uzatmaktadır. Homeopatik tedavilerin, aile hekimliği ve sağlık ocağı sistemine entegrasi ile günlük hastalıkların, psikolojik ve kronik hastalıkların tedavisinin mümkün kılınmasıyla hem hastanelerin gereksiz yükü hem de ülke ekonomisindeki sağlık harcamalarının yükü azalacaktır.

Türkiye’de Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim ve Sertifikasyon Hizmetleri Daire Başkanlığı’nın homeopati alanında oluşturduğu sertifikalı eğitim standardı sayesinde bugün çeşitli branşlardan doktorlar, diş hekimleri ve eczacılar Medipol Üniversitesi’nde düzenlenen, bedellerini kendilerinin ödedikleri eğitimlere katılarak Sağlık Bakanlığı onaylı Homeopat olmaya başlamışlardır. Ancak bu doktorların homeopatiyi uygulayabilmeleri için kullanacakları remediler henüz Türkiye’de üretilmeye başlanmadığı gibi ithalatının da önü açılmamıştır. Homeopatik Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği taslağı hazırlanmış ve ilgili tarafların görüşüne sunulmuştur. Bu yönetmeliğin kabulü ile birlikte Türkiye’de Sağlık Bakanlığı onaylı eğitim almış doktor-diş hekimi homeopatlar özel kliniklerde ve muayenehanelerde

tedaviye başlayabilecek ve reçeteledikleri remediler yine Sağlık Bakanlığı'ndan homeopati sertifikası almış eczacılar tarafından eczanelerde ana tentürden hareketle hazırlanabilecektir.

Avrupa'da homeopatik remedileri eczanelerden reçetesiz olarak temin etmek mümkündür. Özellikle küçük çocukları olan anneler çocuklarının günlük hastalıklarının tedavilerinde homeopatik remedileri kullanmaktadırlar. Özel eğitim kurumlarında kendi kendini tedavi amaçlı kursların açılması, homeopatinin doğru öğrenilmesi ve uygulanması için önemlidir.

Türkiye, homeopatik ilaç üretebilmek için tıbbi bitkiler açısından zengin bir flora'ya sahiptir. Yerli firmalar doğadaki bu bitkilerden faydalanarak ya da yetiştirerek homeopatik ilaç üretmeye başlayabilecektir. Böylece pahalı modern tıp ilaçları ithalat kalemlerinde ciddi düşüslere neden olabilecektir. Yerli ilaç üreticilerinin desteklenmesi kapsamında homeopatik ilaç üretecek firmalara özel bir teşvik oluşturulması da bu süreci hızlandıracak ve üreticilerini bu yeni alanda üretim tesisi kurmaya motive edecektir.

Bugün üniversitelerde homeopati sadece Eczacılık Fakülteleri'nde bir ders olarak verilmektedir. Halbuki, tıp fakültelerinde ayrı bir uzmanlık alanı olması homeopatinin yaygınlaşmasında önemli bir etken olacaktır. Sonrasında ise aile hekimliği-sağlık ocağı sistemine homeopatik tedavinin de eklenmesi insanların sağlığına daha ekonomik olarak kavuşma ihtimallerini artıracak ve sonuçta ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Başar, G. (2018). *Homeopati ile Bir Şifa Yolculuğu*. İstanbul: Mavi Yelken Reklamcılık Yay. Pro. San. ve Tic. Ltd.Şti.
- Boiron USA, Erişim 6.07.2019, <https://www.boironusa.com/about/>
- Boiron USA, Erişim 20.07.2019, <https://www.boironusa.com/info/>
- Borneman, J.P. (2006). Regulation of homeopathic drug products. *American Journal of Health-System Pharmacy*, **63**, 86–91.
- Daege, M. (2008). *The Science Base of Homeopathic and Anthroposophic Medicine*. Erişim 3.07.2019, European Coalition on Homeopathic and Anthroposophic Medicinal Products E.E.I.G: <https://www.echamp.eu/echamp-resources/echamp-brochures>
- European Council for Classical Homeopathy (Mart, 2009). *The Legal Situation for Practise of Homeopathy in Europe*, ECCH
- Gray, B. (2000). *Homeopathy: Science or Myth?*. California: North Atlantic Books.
- Gürdal, B. (Nisan 2015). *Türkiye’de Yetişen Homeopatide Kullanılan Bitkiler*. III. Uluslararası Homeopati Konferansı. İstanbul, Türkiye.
- Hahnemann, S. (2009). *Organon of Medicine*. (6th edition). Uttar Pradesh: B.Jain Publishers Ltd.
- Helios Homeopathy, Erişim 6.07.2019, <https://www.helios.co.uk>
- Homeopati Derneği. Erişim 3.07. 2019, <http://homeopati.org.tr/egitimler/egitim-yonetmeligi/>
- Homeopati Derneği. Erişim 3.07.2019, <http://homeopatidernegi.org/homeopati-dernegi/>
- IQVIA (Ocak 2019). *The Global Use of Medicine in 2019 and Outlook to 2023*. Parsippany, NJ: IQVIA Institute
- IQVIA (Nisan 2019). *Pharma Sustainability in a Changing Climate*. Parsippany, NJ: IQVIA Institute
- İEİS (2018). *Türkiye İlaç Sektörü 2017*. İEİS
- Kayne, SB. (2006). *Homeopathic Pharmacy: Theory and Practice*. (2nd ed.). Philadelphia: Elsevier.
- Letzel, S. 2009. *The Educational System of Homeopathy in Germany*.
- Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis (LMHI). Erişim 3.07.2019, <http://www.lmhi.org/Article?menuId=7>

- Medipol Üniversitesi. *Sertifika Eğitim Programı*. Erişim 01. 02. 2019, <http://www.medipol.edu.tr/Duyurular/6/Ogrenci-Isleri/Duyurulari/671/HOMEOPATI-SERTIFIKA-EGITIMI-PROGRAMI.aspx>
- Organon Homeopati Derneği, Erişim 6.07.2019, <http://www.organon-homeopati-derneği.org/dernegimiz/>
- Sahani, M.K. (2007). *Principles and Practice of Homeopathic Pharmacy 1-2*. New Delhi: J.J. Offset Printers.
- Schwabe Group From Nature For Health, Erişim 6.07.2019, <https://www.schwabe-group.com/en/history/>
- Shah R., Jul-Sep 2014, Scientific method of preparing homoeopathic nosodes. Indian Journal of Research in Homoeopathy / Vol. 8 / Issue 3
- Stanway, A. (1992). *Alternative Medicine-a Guide to Natural Therapies*. USA: Godfrey Cave Associates Ltd.
- Synergy Homeopathy. Erişim 3.07. 2019, <http://synergyhomeopathic.com/>
- Owen, D. (2007). *Principles and Practices of Homeopathy*. Londra: Churchill Livingstone Elsevier
- Şen, B., Gürdal, B., Demir, I., Akbal, Ö. (2012). *Yeni Kanun Değişikliği İle Eczanelerimize Gelen Homeopati*. 11. Türkiye Eczacılık Kongresi (Yayın No: 1947715)
- Thomas P., 2001. Social and Historical Homeopathy in the USA. British Homeopathic Journal 90, 99-103
- WHO (2005). *WHO Global Atlas of Traditional, Complementary and Alternative Medicine 2005*. WHO
- WHO (Mayıs, 2005). *National Policy on Traditional Medicine and Regulation of Herbal Medicines: Report of a WHO Global Survey*. WHO
- WHO (2013). *Traditional Medicine Strategy 2014-2023*. WHO
- Wiesener, S., Falkenberg, T., Hegyi, G., Hök, J. Roberti di Sarsina, P., Fonnebo V., (2012). A pan-European Research Network Complementary and Alternative Medicine (CAM) Cambrella. *Forsch Komplementmed*, 2: 3-5.
- WHO (2009). *Safety Issues in the Preparation of Homeopathic Medicines. In trodution and Regulation regarding homeopathic medicines*. WHO

HAM VERİLER

FORMLAR

ETİK KURUL KARARI

PATENT HAKKI İZNİ

İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI

TÜRKİYE'DE" HOMEOPATİNİN UYGULANABİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ_VERSION 2

Yazar Meltem Kurtsan

Gönderim Tarihi: 16-Tem-2019 10:13AM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1152302754

Dosya adı: TURNITIN_ANALIZ_2_MELTEM_KURTSAN.docx (91.72K)

Kelime sayısı: 7898

Karakter sayısı: 57998

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Meltem	Soyadı	Kurtsan
Doğ.Yeri	İstanbul	Doğ.Tar.	07.10.1960
Email	meltemkurtsan@gmail.com	Uyruğu	T.C.

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mez. Yılı
Doktora		
Yük.Lis.		
Lisans	İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi	1982
Lise	Atatürk Kız Lisesi	1977

İş Deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

	Görevi	Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
1.	Kurucu Başkan	Herbafarm Akademi	2013 – Devam
2.	Yönetici Ortak	Kurtsan İlaçları AŞ	1982 – 2013
3.			-

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*	KPDS/ÜDS Puanı	(Diğer) Puanı
İngilizce	Cok İyi	Cok iyi	Cok iyi		

*Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
LES Puanı			
(Diğer) Puanı			

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma becerisi
Microsoft Office yazılımları	İyi

Yayınları/Tebliğleri Sertifikaları/Ödülleri

Aromaterapi Eğitimi - Bezmialem Üniversitesi
Homeopati Eğitimi - Medipol Üniversitesi

(2017)
(2018-2019)